

معرفی و خوانش اسناد مربوط به سیدنصرالله انتظام‌وزیری قسمت دوم

علی قنبریان^۱

^۱ دانش آموخته پسادکتری فلسفه اخلاق از دانشگاه تهران و طلبه سطح ۴ (فقه و اصول)

چکیده

مقاله حاضر، با محوریت اسناد و آثار مربوط به سیدنصرالله انتظام‌وزیری است. ایشان از سادات شهر تفرش بوده و نسبش به امام سجاد (ع) منتهی می‌شود. خاندان ایشان در دوره قاجار از صاحب‌منصبان بوده و در انجام کارهای خیر و صدقات جاریه، سعی و کوشا بوده‌اند؛ به‌طوری‌که موقوفات بسیاری از این خاندان باقی‌مانده و گفته می‌شود که بزرگ‌ترین موقوفه کشور ایران، متعلق به این خاندان است. سیدنصرالله انتظام‌وزیری در زمان پهلوی اول و دوم، چه در داخل و چه در خارج از ایران، مناصبی داشته و پرکار و فعال بوده است. اسناد بسیاری از ایشان در سازمان اسناد ملی ایران، موجود است. برخی از این اسناد در ارتباط با سفرهای خارجی ایشان و دیدار با شخصیت‌ها و صاحب‌منصبان کشورهای دیگر است. در این نوشتار، تا آنجا که در توان نگارنده بود، این اسناد جمع‌آوری و ارائه شده است. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و به‌شیوه تبیینی تحلیلی اطلاعات پردازش شده است. ارجاع و استناد به منابع، درون‌متنی (APA) است. در این مقاله ۳۸ سند (۱۷ سند متعلق به دوره پهلوی اول و ۲۱ سند متعلق به دوره پهلوی دوم) تبیین، خوانش، و تا حدی تحلیل و بررسی شده است.

واژه‌های کلیدی: سیدنصرالله انتظام‌وزیری، اسناد، قاجار، پهلوی اول، پهلوی دوم.

مقدمه

بررسی و تبیین تاریخ و سرگذشت انسان‌های فعال و تأثیرگذار، سبب پیشرفت است. یکی از بهترین روش‌های به‌دست آوردن اطلاعات صحیح و دست‌اول، بررسی مدارک (اسناد) برجای‌مانده و خوانش و تحلیل آن‌هاست. این روش، درباره صاحب‌منصبان و اثرگذارانی که در دوره‌های متأخر، مانند دوره قاجار و پهلوی زیسته‌اند، منطبق‌تر است؛ زیرا احتمال وجود مدارک از آن‌ها بیشتر است. یکی از شخصیت‌های پرکاری که اسناد بسیاری از وی و فعالیت‌هایش برجای مانده، سیدنصرالله انتظام‌وزیری است. در این نوشتار در ضمن ۳ بخش، زندگی‌نامه و مدارک مربوط به ایشان بررسی شده است. سعی کردم، در این نوشتار از مدارک جدیدی استفاده کنم که در یادداشت‌ها و مقالات گذشته‌ام، درج نشده باشد. بخش‌های مقاله عبارت است از:

۱. شخصیت‌شناسی سیدنصرالله انتظام‌وزیری؛ ۲. معرفی و خوانش تمامی اسناد مربوط به دوره پهلوی اول؛ ۳. معرفی و خوانش برخی از اسناد مربوط به دوره پهلوی دوم. به‌خاطر کثرت اسناد مربوط به سیدنصرالله، در مقاله حاضر تمامی اسناد مربوط به دوره پهلوی اول و برخی از اسناد دوره پهلوی دوم آورده شده است. تصاویر سیدنصرالله و برخی از اسناد دوره پهلوی دوم را در مکتوبات دیگر آورده‌ام.

بخش ۱. شخصیت‌شناسی سیدنصرالله انتظام‌وزیری

سیدنصرالله انتظام‌وزیری در ۱۲۷۸ خورشیدی در تهران متولد شد. وی برادر کوچک‌تر سیدعبدالله انتظام‌وزیری است. سیدنصرالله یکی از چهره‌های سیاسی دوران حکومت خاندان پهلوی اول و دوم است. تحصیلات خود را در مدرسه حقوق و سپس علوم سیاسی دانشگاه تهران گذراند و تحصیلات تکمیلی را در پاریس ادامه داد. ایشان کار خود را با وزارت امور خارجه آغاز کرد. در اواخر سلطنت رضا شاه به تهران فراخوانده شد و به سمت ریاست تشریفات دربار (رئیس تشریفات سلطنتی) منصوب شد (رشیدی و قنبریان، ۱۳۹۹ الف: ۷۷).

۱.۱. سمت‌های سیدنصرالله انتظام‌وزیری

سال‌ها سفارت و کارداری ایران در کشورهای اروپایی، مانند فرانسه.

وزیر بهداشتی کابینه قوام در سال ۱۳۲۱.

وزیر پست و تلگراف، راه، و امور خارجه.

ریاست مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۳۲۹ با ۳۲ رأی از مجموع ۵۴ رأی در دوره پنجم.

نماینده دائمی ایران در سازمان ملل و سفیر ایران در آمریکا در سال ۱۳۳۱.

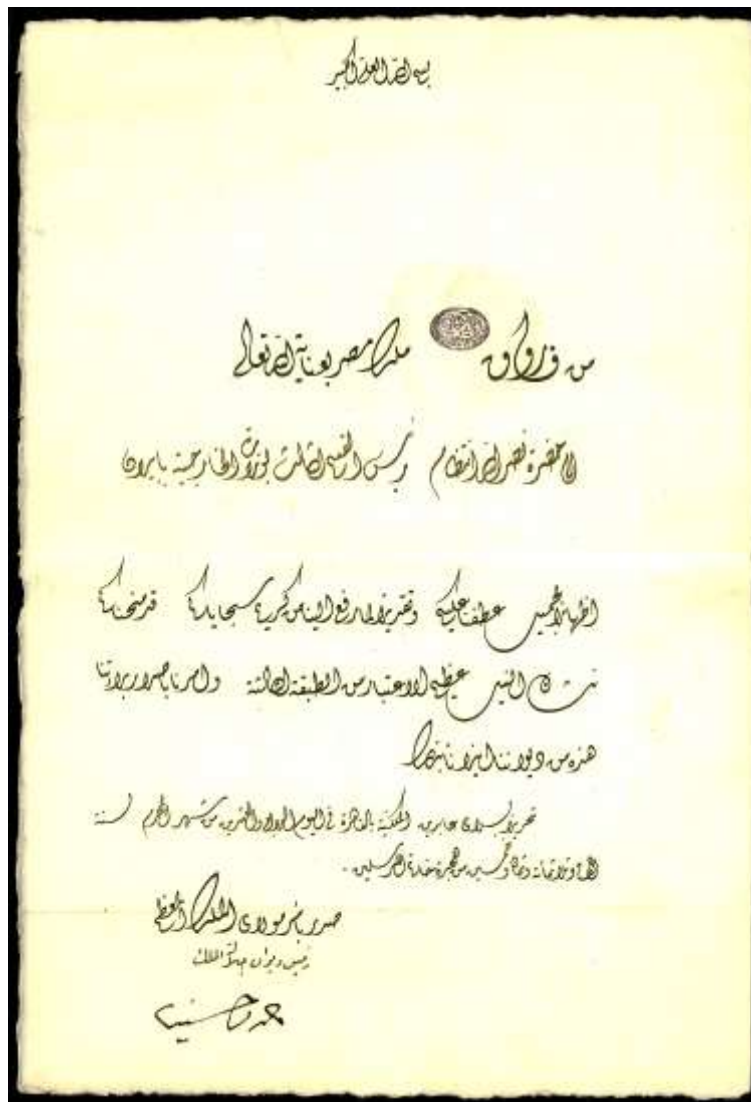
نماینده ایران در سازمان‌های بین‌المللی.

دارای نشان درجه اول همایون (نراقی و غفاری، ۱۳۵۳: ۲۹).

به‌گفته نزدیکان و آشنایان، ایشان در انجام امور خیر و کار نیک و دستگیری از مستمندان، کوشا بودند.

سیدنصرالله انتظام‌وزیری در ۱۳۵۹/۹/۲۹ شمسی در ۸۱ سالگی درگذشت (سحاب، ۱۳۹۳: ۱۱۳) و در قطعه ۷ ردیف ۱۳۹ شماره ۲۴ بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

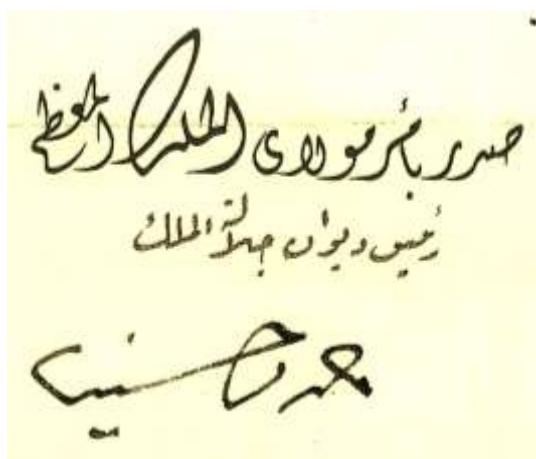
بخش ۲. معرفی و خوانش تمامی اسناد مربوط به دوره پهلوی اول / ۱۷ مدرک

مدرک ۱

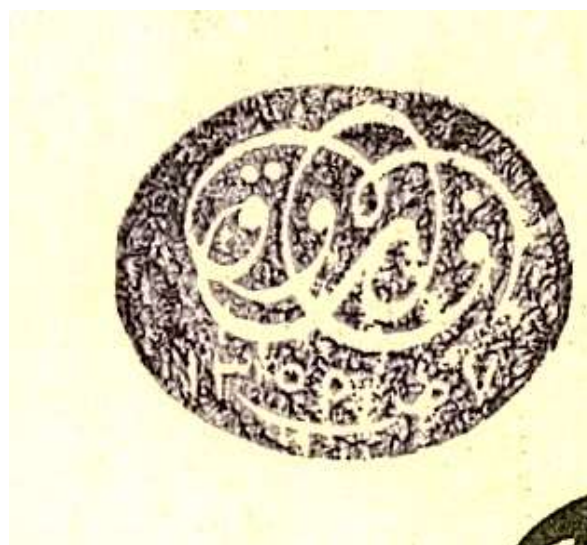
شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-998-000188-0007

مدرک ۲

امضا رئیس دیوان مصر

مدرک ۳

مهر

فاروق

خوانش مدرک ۱:

بسم الله العلی الكبير

فاروق ملک مصر بعناية الله تعالى

الاحضرة نصرالله انتظام رئيس القسم الثالث بوزارة الخارجية بايران

اظهاراً لجميل عطفنا عليكم و تقريراً لما رفع الينا من كريم سجايكم قد منحناكم نشان انيس عظيم الاعتبار من الطبقة الثالثة...

تحريراً بسلامی عابرين الملكية بالقاهرة في اليوم الرابع و العشرين من شهر المحرم لسنة الف و ثلاثمائة و ثمان و خمسين من

هجرة خاتم المرسلين.

صدر بامر مولای الملك المعظم

رئيس ديوان جلالة الملك

محمدحسين

.....

توضیحات مدرک ۱:

در سند اهدا آمده است:

۱. «تحريراً بسلامی عابرين الملكية بالقاهرة في اليوم الرابع و العشرين من شهر المحرم لسنة الف و ثلاثمائة و ثمان و خمسين

من هجرة خاتم المرسلين.»

ترجمه: سند در شهر قاهره و در تاریخ سوم محرم سال ۱۳۵۸ قمری صادر شده است.

تاریخ مذکور معادل ۴ اسفند ۱۳۱۷ شمسی است. با توجه به اینکه سید نصرالله انتظام‌وزیری در سال ۱۲۷۸ شمسی به دنیا آمده

است، در زمان دریافت نشان از پادشاه مصر (۱۳۱۷ شمسی)، ۳۹ سال داشته است و در آن زمان رئیس اداره سوم از وزارت امور

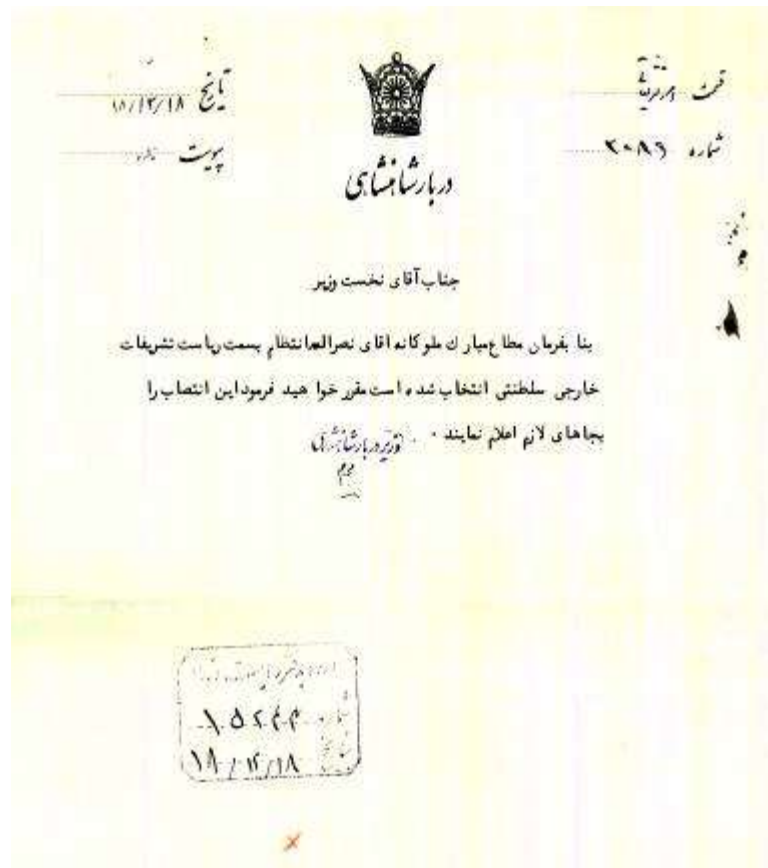
خارج بود.

۲. «قد منحناكم نشان انيس عظيم الاعتبار من الطبقة الثالثة»

از عبارت بالا دانسته می‌شود، نشان اهدائی پادشاه مصر، درجه سوم است.

اطلاعات مدرک ۱ از پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی ایران:

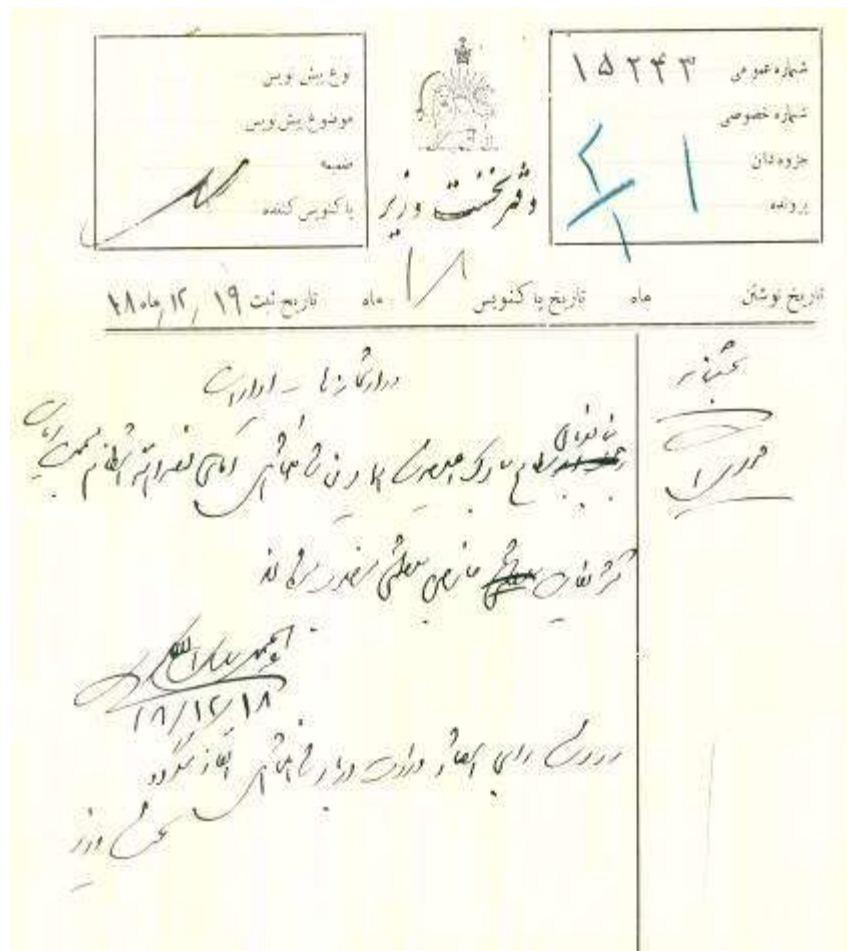
مجموعه ویژه	:	اهدایی
شناسه سند	:	۹۹۸/۱۸۸
عنوان	:	فرامین انتصاب و احکام اعطای نشان به نصرالله انتظام [سند]
منشأ	:	بنیاد شهید، اهداگر
تاریخ / دوره ایجاد	:	۱۳۵۸.۱۳۲۲.۱۳۱۲.۱۳۰۵.ق.
مشخصات ظاهری	:	۶ برگ (ص).
یادداشت	:	آرم شاهنشاهی پهلوی به صورت مهر خشک. آرم سلطنتی دربار مصر و تحمیدیۀ بسم‌الله‌العلی‌الاکبر. آرم وزارت امور خارجه (شیر و خورشید با شمشیری در دست). دستخط و امضا و طغراء محمدرضا پهلوی. تعدادی از برگ‌های پرونده دارای ظهنویسی و مراحل ثبت دفتری است. یک برگ از پرونده به زبان عربی و خط رقعہ است.
دامنه و محتوا	:	فرامین انتصاب و اعطای نشان به نصرالله انتظام از جمله اعطای نشان تاجگذاری رضاشاه از سوی تیمورتاش وزیر دربار / اعطای نشان انیس عظیم از سوی فاروق و فریده پادشاه و ملکه مصر / احکام انتصاب به سمت‌های نایب اول سفارت شاهنشاهی در لندن / وزارت راه در دولت علی سهیلی / سفارت ایران در واشنگتن به سفارش عبدالحسین مفتاح معاون وزارت خارجه در دولت فضل‌الله زاهدی / منشی اول اداره دوم سیاسی و نیابت دوم سفارت در پاریس.
توصیفگر	:	انتظام، نصرالله، ۱۲۷۸ - ۱۳۶۰. زاهدی، فضل‌الله، ۱۲۷۵ - ۱۳۴۲. فاروق اول، شاه مصر، ۱۹۲۰ - ۱۹۶۵.م. فریده، ملکه مصر، ۱۹۲۱ - ۱۹۸۸.م. Faridah, Queen of Egypt.
		Faruk I, king of Egypt
		رضا پهلوی، شاه ایران، ۱۲۵۷ - ۱۳۲۳. مفتاح، عبدالحسین، ۱۲۷۷؟ - .
		محمدرضا پهلوی، شاه ایران، ۱۲۹۸ - ۱۳۵۹. سهیلی، علی، ۱۲۷۴ - ۱۳۳۷.
		Mohammad Reza Pahlavi, Shahanshah of Iran
		تیمورتاش، عبدالحسین، ۱۲۶۰؟ - ۱۳۱۲.
		توصیفگر : ایران. وزارت امور خارجه . ایران. وزارت دربار شاهنشاهی.
		Iran Ministry of Foreign Affairs Islamic Republic of Iran
توصیفگر	:	فرمان‌ها. دست‌خط‌ها. تاج‌گذاری. وزیران. مقامات بلندپایه. انتصاب. سفرا. نشان‌ها
توصیفگر	:	پاریس. لندن (انگلستان). واشینگتن (دی. سی)
مرکز نگهداری سند	:	آرشیو ملی ایران
شناسه سند	:	۹۹۸/۱۸۸

مدرک ۴

انتخاب سیدنصرالله انتظام

به ریاست تشریفات خارجی سلطنتی

مدرک ۵

بخش نامه ابلاغ فرمان رضا شاه

اطلاعات مدرک ۴ از پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی ایران:

شناسه سند	:	۳۱۰/۶۳۰۹۵
عنوان	:	بخش‌نامه ابلاغ فرمان شاه مبنی بر انتصاب نصراله انتظام به ریاست تشریفات خارجی [سند]
منشأ	:	ایران. نخست‌وزیری
تاریخ / دوره ایجاد	:	۱۳۱۸.
مشخصات ظاهری	:	۲ برگ.
دامنه و محتوا	:	بخش‌نامه ابلاغ فرمان رضا شاه به وزارتخانه‌ها و ادارات مبنی بر انتصاب نصراله انتظام به ریاست تشریفات خارجی
توصیفگر	:	انتظام، نصرالله، ۱۲۷۸ - ۱۳۶۰.
توصیفگر	:	ایران. وزارت دربار شاهنشاهی. دفتر مخصوص شاهنشاهی
توصیفگر :	فرمان‌ها	
Firmans		
بخشنامه‌ها		
انتصاب		
Appointment (Management)		
آداب دیپلماتیک		
Diplomatic etiquette		
مرکز نگهداری سند	:	آرشیو ملی ایران
شناسه سند	:	۳۱۰/۶۳۰۹۵
شماره فیش	:	۰۱۱۷۰۰۱/۱۹۶

مدرک شماره ۴ و ۵ مربوط به دوره رضا شاه است. زیرا در سال ۱۳۱۸ شمسی صادر شده است و سلطنت رضا شاه از ۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰ شمسی بود.

خوانش مدرک ۴:

دربار شاهنشاهی / قسمت: امور تشریفاتی / شماره: ۲۰۸۶ / تاریخ: ۱۸/۱۲/۱۸ / پیوست: ندارد

جناب آقای نخست‌وزیر

بنا به فرمان مطاع مبارک ملوکانه، آقای نصرالله انتظام به سمت [سند: بسمت] ریاست تشریفات خارجی سلطنتی انتخاب شده است. مقرر خواهید فرمود این انتصاب را به جاهای [سند: بجاهای] لازم اعلام نمایند.

وزیر دربار شاهنشاهی

مهر:

ورود به دفتر ریاست وزرا

شماره: ۱۵۲۴۳

به تاریخ: ۱۸/۱۲/۱۸

خوانش مدرک ۵:

دفتر نخست‌وزیر

شماره عمومی: ۱۵۲۴۳

تاریخ ثبت: ۱۸/۱۲/۱۹

بخشنامه ضروری

وزارت‌خانه‌ها - ادارات

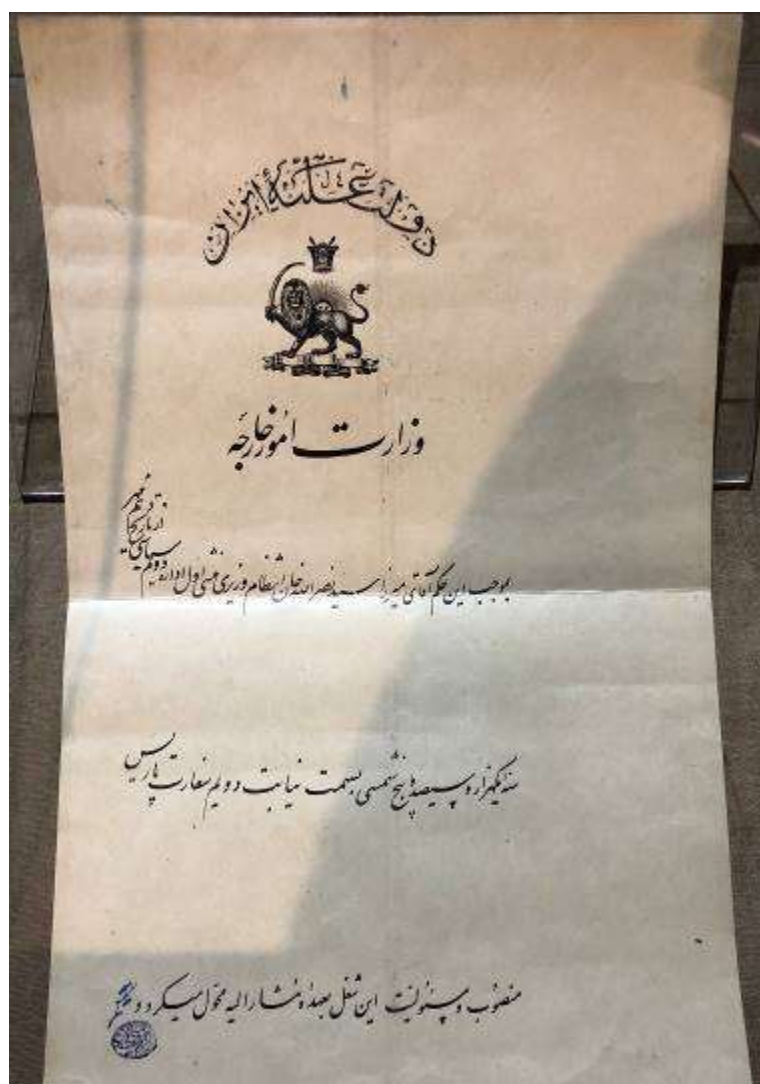
وزارتخانه‌ها ادارات

بنا به فرمان مطاع مبارک اعلی حضرت همایونی شاهنشاهی آقای نصرالله انتظام به سمت ریاست تشریفات خارجی سلطنتی منصوب می‌شوند.

۱۸/۱۲/۱۸

رونوشت برای استحضار وزارت دربار شاهنشاهی ارسال می‌گردد.

نخست وزیر

مدرک ۶

نیابت دوم سفارت پاریس

خوانش مدرک ۶:

دولت علیه ایران

وزارت امور خارجه

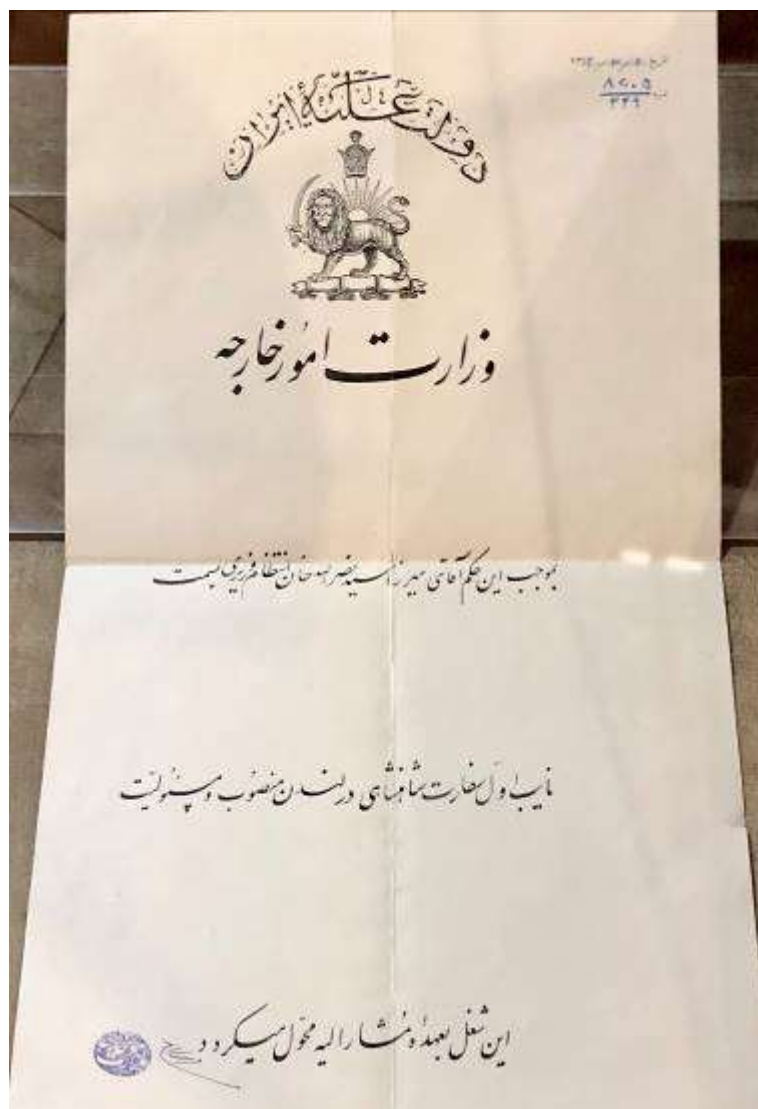
به موجب این حکم آقای میرزا سید نصرالله خان انتظام‌وزیری منشی اول اداره دویم سیاسی از تاریخ دهم مهر سنه یک‌هزار و سیصد و پنج شمسی به سمت نیابت دویم سفارت پاریس منصوب و مسئولیت این شغل به عهده مشارالیه محول می‌گردد.

مدرک ۷

سجع مهر:

«وزارت امور خارجه»

مدرک ۸

نایب اول سفارت شاهنشاهی در لندن

خوانش مدرک ۸:

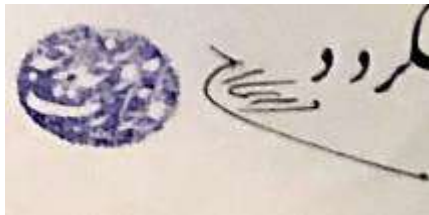
تاریخ ۱۳۱۲/۳/۲

نمره ۸۶۰۵/۲۴۹

دولت علیه ایران

وزارت امور خارجه

به موجب این حکم آقای میرزا سید نصرالله خان انتظام‌وزیری به سمت نایب اول سفارت شاهنشاهی در لندن منصوب و مسئولیت این شغل به عهده مشارالیه محول می‌گردد.

مدرک ۹

سجع مهر: «وزارت امور خارجه»

مدرک ۱۰

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-009131-0001

خوانش مدرک ۱۰:

نمونه ۸

اداره: چهارم سیاسی

نمره: ۵۴۱۲

تاریخ: ۱۴/۲/۷

ضمیمه:

وزارت امور خارجه

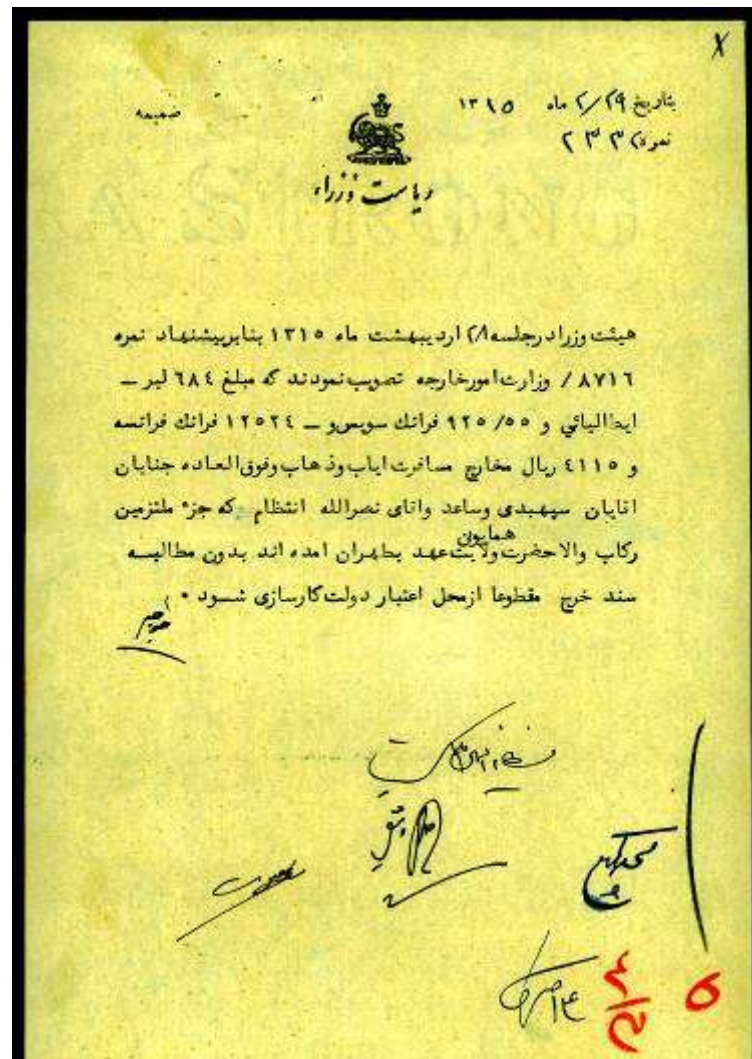
مقام منیع ریاست وزراء عظام دامت شوکته

اتحادیه بین‌المللی جمعیت‌های طرفدار جامعه ملل از جمعیت ایرانی طرفدار جامعه ملل که عضو اتحادیه مزبور می‌باشد دعوت نموده است در مجمع عمومی اتحادیه که در تاریخ دهم ژوئن در بروکسل منعقد خواهد شد شرکت نماید. جمعیت ایرانی طرفدار جامعه ملل به این مشارکت مایل و پیشنهاد کرده است به آقای سیدنصرالله خان انتظام رئیس دفتر نمایندگی شاهنشاهی در ژنو که عضو جمعیت مزبور می‌باشد، اجازه داده شود به سمت نمایندگی در مجمع عمومی بروکسل حاضر گردد. وزارت امور خارجه با این پیشنهاد موافق و مراتب معروض می‌گردد که چنانچه آن مقام منیع با شرکت جمعیت ایرانی طرفدار جامعه ملل در مجمع عمومی بروکسل اصولاً موافقت دارند مرقوم فرمایند تا اقدام لازم به عمل آید.

وزیر امور خارجه

تاریخ: ۱۴/۲/۷

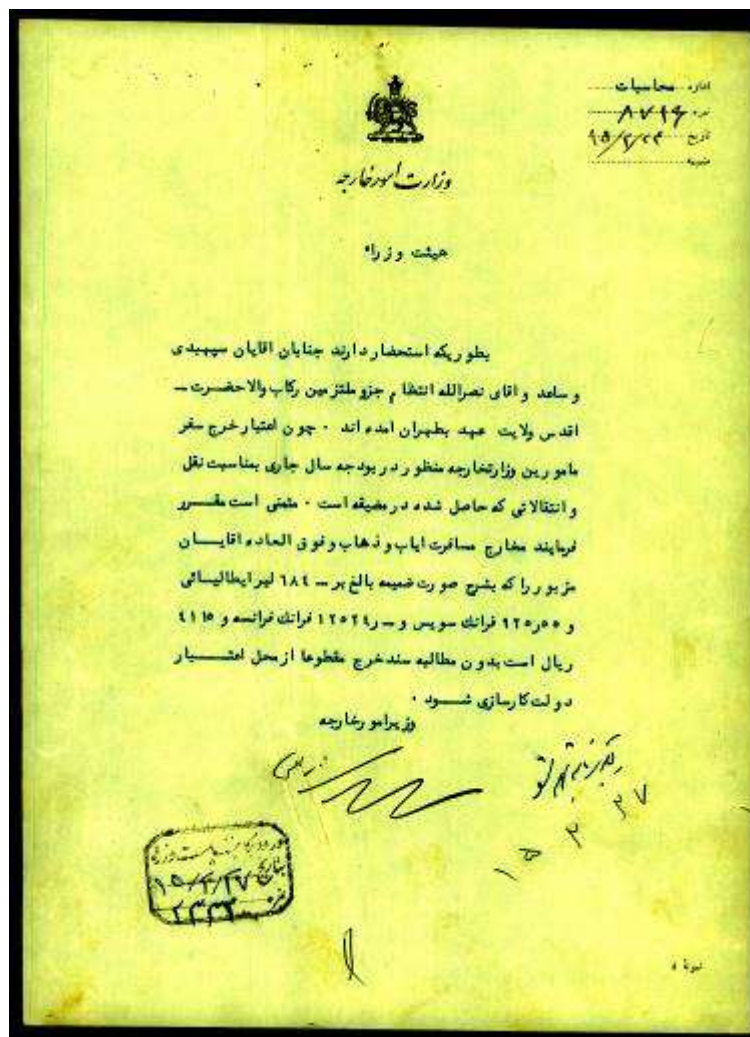
نمره: ۸۹۲

مدرک ۱۱

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-054074-0003

مدرک ۱۲

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-054074-0005

خوانش مدرک ۱۱:

تاریخ: ۱۳۱۵/۲/۲۹

نمره: ۲۳۳۲

ضمیمه:

ریاست وزراء

هیئت وزرا در جلسه ۱۲۸ رده‌ی هشت‌ماهه ۱۳۱۵ بنابر پیشنهاد نمره ۸۷۱۶ / وزارت امور خارجه تصویب نمودند که مبلغ ۶۸۴ لیر - ایتالیایی [اصل: ایتالیایی] و ۹۲۵/۵۵ فرانک سوئیس [اصل: سوئیس] و ۱۲۵۲۴ فرانک فرانسه و ۴۱۱۵ ریال مخارج مسافرت ایاب و ذهاب و فوق‌العاده جنابان آقایان سپهبدی و ساعد و آقای نصرالله انتظام که جزء ملتزمین رکاب والا حضرت همایونی ولایت‌عهد به تهران [اصل: طهران] آمده‌اند، بدون مطالبه سند خرج مقطوعاً از محل اعتبار دولت کارسازی شود.

خوانش مدرک ۱۲:

اداره: محاسبات / نمره: ۸۷۱۶ / تاریخ: ۱۵/۲/۲۴

ضمیمه:

وزارت امور خارجه

هیئت وزرا

به‌طوری که استحضار دارند جنابان آقایان سپهبدی و ساعد و آقای نصرالله انتظام جزو ملتزمین رکاب والا حضرت اقدس ولایت‌عهد به تهران [اصل: طهران] آمده‌اند. چون اعتبار خرج سفر مأمورین وزارت خارجه منظور در بودجه سال جاری به مناسبت نقل و انتقالاتی که حاصل شده در مضیقه است، متمنی است مقرر فرمایند مخارج مسافرت ایاب و ذهاب و فوق‌العاده آقایان مزبور را که به شرح صورت ضمیمه بالغ بر ۶۸۴ لیر ایتالیایی [اصل: ایتالیایی] و ۵۵ / ۹۲۵ فرانک سوئیس [اصل: سوئیس] و -۱۲۵۲۴ فرانک فرانسه و ۴۱۱۵ ریال است، بدون مطالبه سند خرج مقطوعاً از محل اعتبار دولت کارسازی شود. وزیر امور خارجه

گرچه مدرک شماره ۱۲ درباره خرج و مخارج و پرداخت هزینه‌هاست، اما اطلاعاتی نیز درباره فعالیت‌ها و کارهای رجال سیاسی دوره پهلوی اول به‌دست می‌دهد، لذا خوانش و احیاء آن لازم و ضروری است.

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

خوانش مدرک ۱۳:

به تاریخ: ۱۳۰۷/۲/۳

نمره: ۴۱۵۱

ضمیمه:

وزارت مالیه

اداره: محاسبات کل

دایره:

مقام منیع ریاست محترم وزراء عظام

در بهار سنه ۱۳۰۵ که میسیون اعزامی از طرف جامعه ملل برای مطالعه در امر زراعت تریاک به ایران آمده بود، آقای مؤسس خان، کفیل اداره عایدات داخلی به نمایندگی دولت برای استقبال و پذیرایی و مهمانداری میسیون معین گردید و مشارالیه در موقع ایاب و ذهاب بغداد [اصل: به اتفاق] آقای انتظام عضو وزارت امور خارجه را همراه داشته و در موقع مسافرت میسیون به جنوب به اتفاق آقای اعتصامی رئیس دفتر ریاست کل مالیه مسافرت نموده و در نتیجه این مسافرت به آقایان اخیرالذکر خساراتی وارد آمده است به این معنی که چمدان و مقداری لباس آقای انتظام به مناسبت بارندگی و غیره ضایع شده و نسبت به آقای اعتصامی در نتیجه حریق که در منزل آقای قوام وقوع یافته مبلغی خسارت از حیث سوختن لباس و چمدان و غیره وارد آمده است. میزان خسارت مطابق تخمینی که شده به شرح ذیل به مبلغ ۳/۸۰۰ قران است.

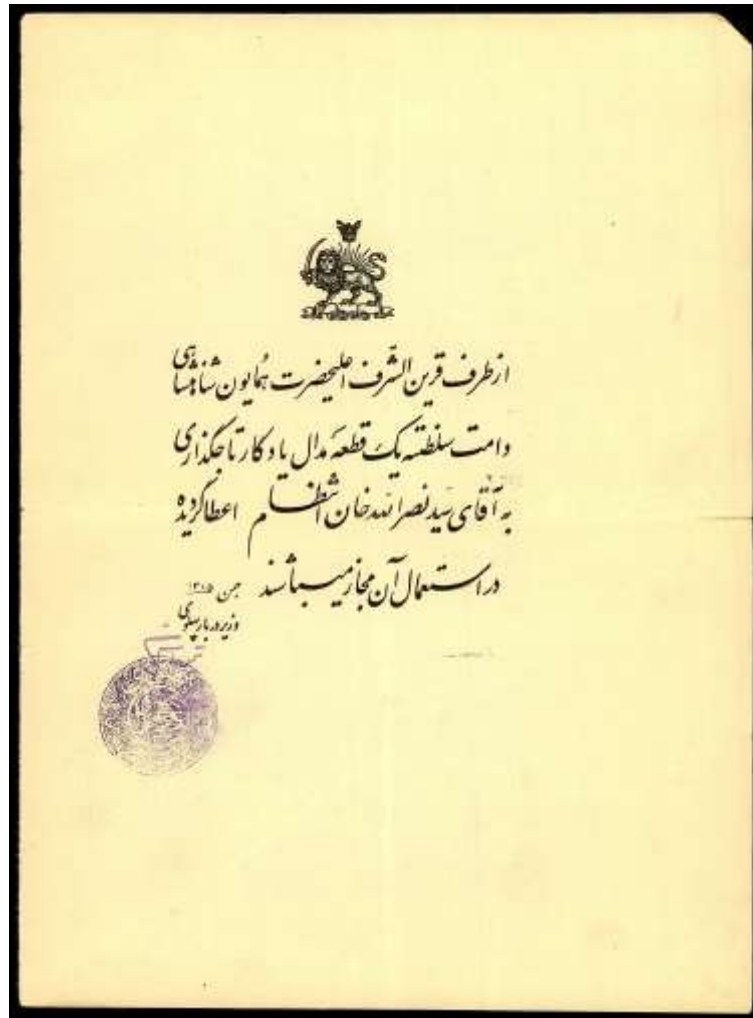
خسارت وارده به آقای انتظام: ۱۰۰۰ قران

خسارت وارده به آقای اعتصامی: ۲۸۰۰ قران

نظر به اینکه این خسارت در نتیجه انجام خدمت دولت به آنها وارد آمده وزارت مالیه مقتضی می‌داند که جبران از طرف دولت به عمل آید. علی‌هذا پیشنهاد می‌کند که در صورت موافقت مقرر فرمایند تصویب‌نامه پرداخت آن از اعتبار انعام سنه ۱۳۰۷ صادر گردد.

توضیحات مدرک ۱۳:

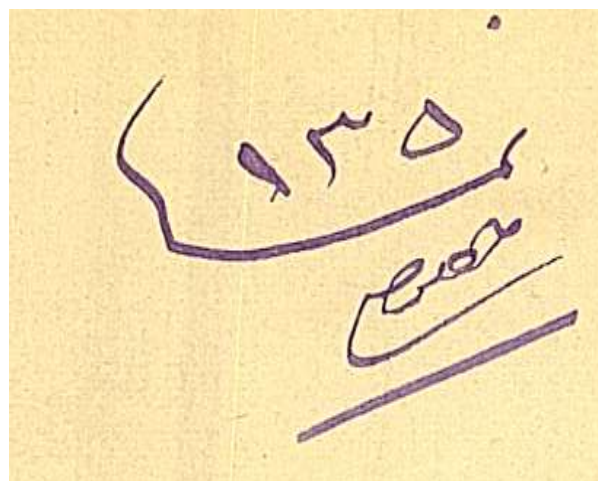
این سند درباره جبران خسارت رسیده به آقای سید نصرالله انتظام‌وزیری و پرداخت غرامت به مقدار ۱۰۰۰ قران از سوی دولت است. بنابراین، نسبت به سندهایی که درباره مناصب، فرامین، و احکام می‌باشند، از وزانت کمتری برخوردار است؛ اما از آنجاکه به برخی از شواهد تاریخی از جمله مأموریت آقای انتظام به بغداد، اشاره کرده است، خوانش و احیا شد.

مدرک ۱۴

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-998-000188-0005

مدرک ۱۵

امضای تیمور تاش در سند مربوط به

سدنص الله انتظامه د. س.

مدرک ۱۶

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-998-000188-0006

مدرک ۱۷

مهر و امضا

خوانش مدرک ۱۴:

از طرف قرین الشرف، اعلی حضرت همایون شاهنشاهی دامت سلطنته، یک قطعه مدال یادگار تاج‌گذاری به آقای سید نصرالله خان انتظام اعطا گردیده، در استعمال آن مجاز می‌باشند.

بهمن ۱۳۰۵

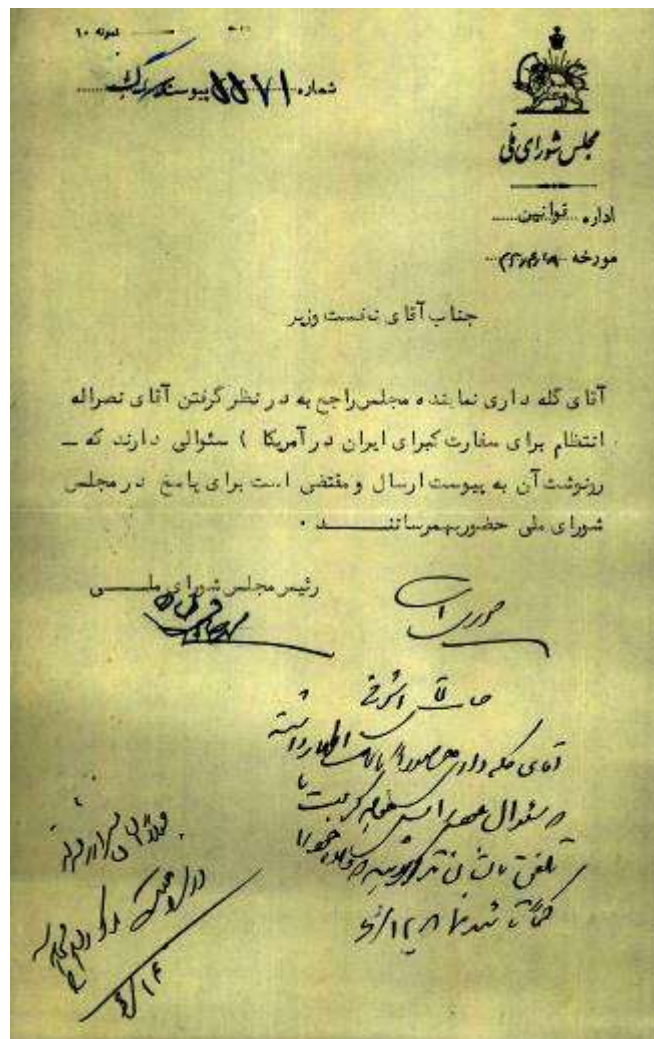
وزیر دربار پهلوی

تیمور تاش

توضیحات سند ۱۴:

سید نصرالله انتظام‌وزیری در پایان خاطرات مربوط به عبدالحسین تیمورتاش (۱۲۶۰-۱۳۱۲ش)، گفته است: «خداوندش بیامرزد و اگر کار بدی کرده بود به اعمال نیکش که قطعاً بر بدی‌ها غلبه داشت، ببخشاید» (محمدرضا عباسی و بهروز طیرانی، خاطرات نصرالله انتظام: شهریور ۱۳۲۰ از دیدگاه دربار، ص ۱۰۷)

بخش ۳. معرفی و خوانش برخی از اسناد مربوط به دوره پهلوی دوم / ۲۱ مدرک

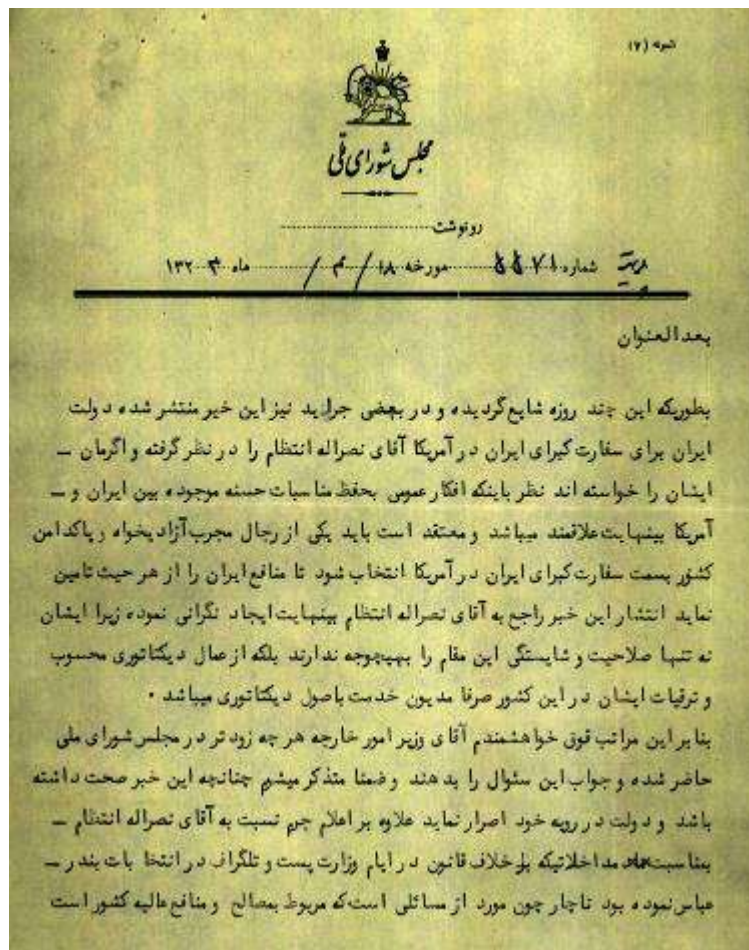

مدرک ۱۸

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-062164-0002

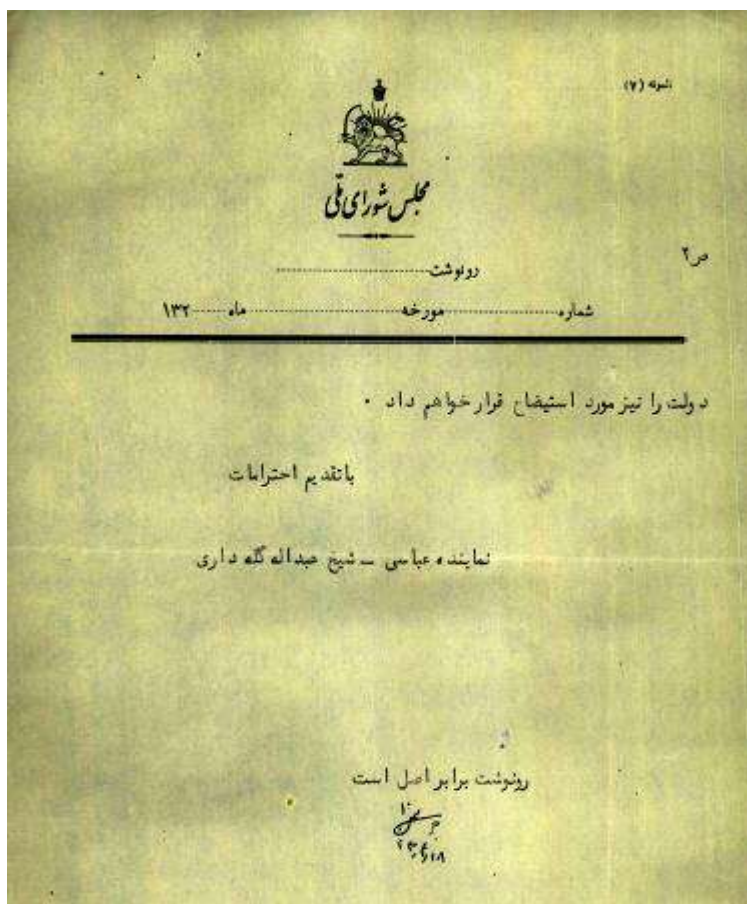
سؤال یکی از نمایندگان مجلس راجع به در نظر گرفتن
سید نصرالله انتظام‌وزیری برای سفارت ایران در آمریکا

مدرک ۱۹

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-062164-0003

مدرک ۲۰

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NT AT-310-062164-0001

خوانش مدرک ۱۸:

نمونه: ۱۰

شماره: ۵۵۷۱

پیوست:

مجلس شورای ملی

اداره قوانین

مورخه: ۲۳/۴/۱۸

جناب آقای نخست‌وزیر

آقای گله‌داری نماینده مجلس راجع به در نظر گرفتن آقای نصرالله انتظام برای سفارت کبرای ایران در آمریکا سؤالی دارند که رونوشت آن به پیوست ارسال و مقتضی است برای پاسخ در مجلس شورای ملی حضور به هم رسانند.

رئیس مجلس شورای ملی

خوانش مدرک ۱۹:

نمونه (۷)

مجلس شورای ملی

رونوشت

شماره: ۵۵۷۱

مورخه: ۱۳۲۳/۴/۱۸

بعد العنوان:

به‌طوری‌که این‌چندروزه شایع گردیده و در بعضی جراید نیز این خبر منتشر شده، دولت ایران برای سفارت کبرای ایران در آمریکا آقای نصرالله انتظام را در نظر گرفته و اگر ایشان را خواسته‌اند، نظر به اینکه افکار عموی به حفظ مناسبات حسنۀ موجوده بین ایران و آمریکا بی‌نهایت علاقه‌مند می‌باشد و معتقد است باید یکی از رجال مجرب آزادی‌خواه و پاکدامن کشور به سمت سفارت کبرای ایران در آمریکا انتخاب شود تا منافع ایران را از هر حیث تأمین نماید، انتشار این خبر راجع به آقای نصرالله انتظام بی‌نهایت ایجاد نگرانی نموده زیرا ایشان نه‌تنها صلاحیت و شایستگی این مقام را به هیچ‌وجه ندارند، بلکه از عمال دیکتاتوری محسوب و ترقیات ایشان در این کشور صرفاً مدیون خدمت به اصول دیکتاتوری می‌باشد. بنابراین مراتب فوق، خواهشمندم آقای وزیر امور خارجه هرچه زودتر در مجلس شورای ملی حاضر شده و جواب این سؤال را بدهند و ضمناً متذکر می‌شوم چنانچه این خبر صحت داشته باشد و دولت در رویۀ خود اصرار نماید علاوه بر اعلام جرم نسبت به آقای نصرالله انتظام به مناسبت مداخلاتی که برخلاف قانون در ایام وزارت پست و تلگراف در انتخابات بندرعباس نموده بود، ناچار چون مورد از مسائلی است که مربوط به مصالح و منافع عالیۀ کشور است.

خوانش مدرک ۲۰:

نمونه (۷)

مجلس شورای ملی

رونوشت

شماره:

مورخه:

دولت را نیز مورد استيضاح قرار خواهم داد.

با تقدیم احترامات

نماینده عباسی – شیخ عبدالله گله‌داری

رونوشت برابر اصل است

امضا ۲۳/۴/۱۸

توضیحات مدارک ۱۸ – ۲۰:

نکته اول: در بخشی از سند چنین آمده است: «و ضمناً متذکر می‌شوم چنانچه این خبر صحت داشته باشد و دولت در رویه خود اصرار نماید علاوه بر اعلام جرم نسبت به آقای نصرالله انتظام به مناسبت مداخلاتی که برخلاف قانون در ایام وزارت پست و تلگراف در انتخابات بندرعباس نموده بود، ناچار چون مورد از مسائلی است که مربوط به مصالح و منافع عالیّه کشور است.» در نخستین انتخاباتی که پس از شهریور ۱۳۲۰ برگزار شد، گله‌داری در سال ۱۳۲۳ به نمایندگی بندرعباس به مجلس شورای ملی راه یافت (دوره چهاردهم). البته انتخابات بندرعباس جنجالی شد و به اعلام جرم علیه علی سهیلی نخست‌وزیر وقت و وزیر کشورش سیدمحمد تدین و محاکمه آن دو انجامید که به خواست شاه، قصد داشتند دکتر مصطفی مصباح‌زاده مدیر روزنامه کیهان را نماینده بندرعباس کنند.

انتخابات بندرعباس که حوزه انتخابیه‌اش در آن زمان همه استان هرمزگان کنونی را دربرمی‌گرفت، ابتدا از ۲۶ مرداد ۱۳۲۲ آغاز شد اما به سبب اعتراض نسبت به دخالت دولت، این انتخابات توقیف شد و دوباره در فروردین و اردیبهشت ۱۳۲۳ برگزار شد که در آن، شیخ عبدالله گله‌داری از مجموع ۱۲۷۱۳ رأی که به صندوق‌ها ریخته شد، ۱۰۷۸۰ رأی به‌دست آورد و به مجلس راه یافت.

همان‌طور که در متن بالا آمده است: «اعلام جرم علیه علی سهیلی نخست‌وزیر وقت و وزیر کشورش سیدمحمد تدین» شده است. حال چطور شده است که آقای گله‌داری، از سیدنصرالله انتظام گله می‌کند، روشن نیست.

نکته دوم: در بخشی از متن سند آمده است:

«زیرا ایشان نه تنها صلاحیت و شایستگی این مقام را به هیچ‌وجه ندارند، بلکه از عمال دیکتاتوری محسوب و ترقیات ایشان در این کشور صرفاً مدیون خدمت به اصول دیکتاتوری می‌باشد.»

منظور نماینده مجلس آقای عبدالله گله‌داری از «دیکتاتوری» چیست و کیست؟ این سؤالی است که نیاز به بررسی و تحقیق بیشتر دارد. [شیخ عبدالله گله‌داری (۱۳ مرداد ۱۲۹۳ بندرعباس / ۱۸ آبان ۱۳۷۶ لس‌آنجلس) از سرمایه‌داران جنوب ایران و نماینده بندرعباس در دوره چهاردهم مجلس شورای ملی بود]

نصرالله انتظام، در اواخر سلطنت رضا شاه به تهران فراخوانده شد و به سمت ریاست تشریفات دربار منصوب شد (رشیدی و قنبریان، ۱۳۹۹ ب: ۱۸۷) آیا مقصود از «دیکتاتوری» رضا شاه پهلوی است؟

بعید است؛ زیرا:

الف) در یکی از کتاب‌ها از قول «ابوالحسن نجفی» نویسنده کتاب بسیار مشهور «غلط ننویسیم»، آمده است که بعد از شهریور ۱۳۲۰ و خروج رضا شاه، آزادی بسیاری به مطبوعات و غیره، داده شده بود. اما دیگر این قدر آزادی داده نمی‌شود که نماینده مجلس در دوره پهلوی دوم، چنین نسبتی را به پادشاه سابق دهد.

ب) سند مربوط به تاریخ ۱۳۲۳/۴/۱۸ می‌باشد و رضا شاه در شهریورماه ۱۳۲۰ شمسی، روانه هند و سپس جزیره موریس و بالاخره شهر ژوهانسبورگ آفریقای جنوبی شد و برای همیشه ایران را ترک کرد. یعنی سند برای زمانی است که رضا شاه چندسال است از ایران خارج شده و فرزندش محمدرضا، به تاج و تخت نشسته است.

آیا پذیرفتنی است که یک نماینده مجلس، این قدر جرئت داشته باشد که نسبت به پادشاهی که کمتر از ۴ سال است که کشور را ترک کرده، چنین لفظی را به کار برد؛ خصوصاً اینکه فرزندش (یعنی محمدرضا شاه)، وارث پدر و نفر اول مملکت است.

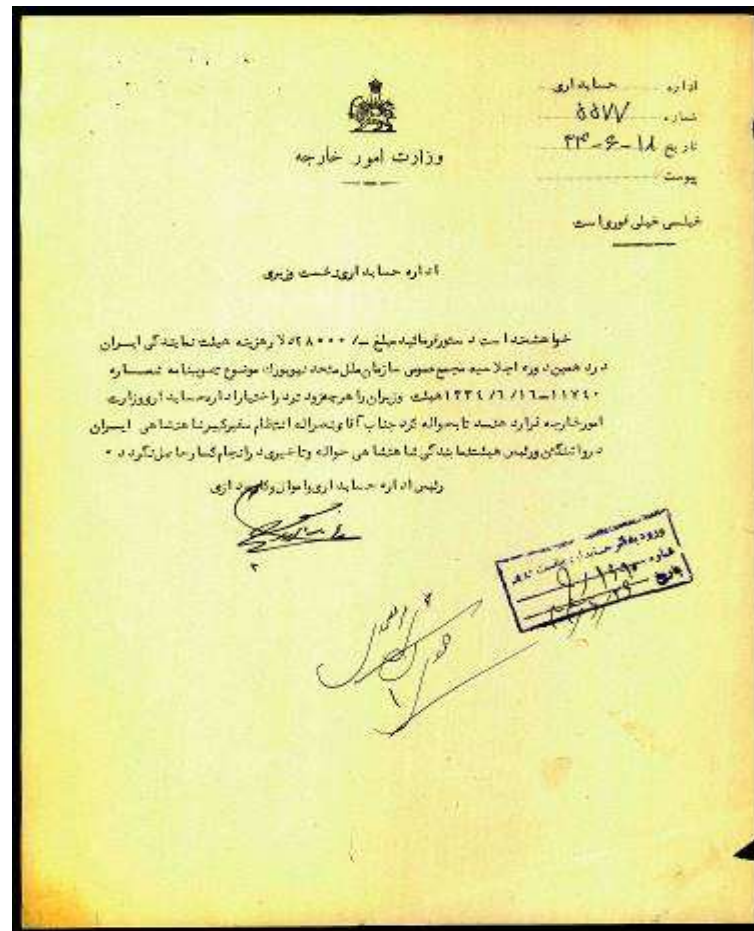
پ) دلیل سوم بر اینکه مقصود گله‌داری از لفظ «دیکتاتور»، رضا شاه نبوده اینکه، در تاریخ معاصر از اظهار ارادت گله‌داری نسبت به رضا شاه مواردی آمده است. به یک نمونه اشاره می‌شود:

محمود جم (محمود خان مدیرالملک، ۱۲۵۹ تبریز / ۱۹ مرداد ۱۳۴۸ تهران، که نام خانوادگی جم را برای خود برگزید) مسئولیت تشریفات خروج رضا شاه را از ایران در شهریور ۱۳۲۰ به عهده گرفت. وی در خاطراتش چنین می‌گوید:

«در مسیر بندرعباس، در یکی از مناطق لارستان، گرمای شدید هوا برای رضاشاه مشکل‌ساز شده بود. در این بین یکی از اهالی آن منطقه مقداری یخ به رضاشاه و همراهانش داد. در هر حال از سیرجان رهسپار بندرعباس شدیم. وقتی وارد بندرعباس شدیم در گرمای ماه مهر ۱۳۲۰ مثل این که رضاشاه و من و سایر همراهان وارد آب حوض شده و قبل از این که بدن خود را خشک نماییم لباس بر تن کرده‌ایم. شاه در بندرعباس دستور دادند تمام چمدان‌ها را مأموران گمرک مورد تفتیش قرار بدهند و صورت مجلسی هم تهیه شود تا محقق گردد جواهرات سلطنتی همراه شاه نیست. در بندرعباس هم شاه از گفتارهای رادیو لندن عصبانی بودند، ولی من می‌دانستم تمام این جریان زیر سر "سر رید بولارد" سفیر انگلستان در تهران می‌باشد. ایشان چاره‌ای جز ترک ایران نداشتند و به وسیله کشتی نیمه‌باری و نیمه‌مسافری انگلیسی موسوم به "بندرا" خاک ایران را ترک گفتند. شدت گرمای بندرعباس مخصوصاً یک ساعت قبل از عزیمت رضاشاه به حدی بود که گله‌داری، بازرگان بندرعباسی، مقداری یخ به عنوان تحفه به شاه تقدیم داشت. یخ در آن گرمای شدید بندرعباس نعمتی بود. شاه با مشاهده یخ دست در جیب بردند و ۱۵ سکه پهلوی طلا درآوردند تا به گله‌داری بدهند. عرض کردم ایشان از مکن و ثروت برخوردار است، اجازه بفرمایید پس از بازگشت به تهران در مقام تقدیر از رفتار او برآیم (آقای گله‌داری بعداً در سال ۱۳۲۳ از بندرعباس به مجلس شورای ملی رفت). رضاشاه قبول کردند و با لنجی بندر و ساحل را ترک کرده تا در دو کیلومتری سوار کشتی بشوند. در کشتی صورت مرا بوسید و پس از آن که مراسم خداحافظی در محیط بسیار ناراحت‌کننده به عمل آمد، به ساحل بازگشتم و بعد از ظهر همان روز، از همان راهی که آمده بودم به طرف تهران رهسپار شدم.» (شرح این واقعه از کتاب «تحشیه» باستانی پاریزی در کتاب «فرماندهان کرمان» نوشته شیخ یحیی احمدی کرمانی انتشارات دانش، در سال ۱۳۶۲ آمده است).

اطلاعات مدارک ۱۸ - ۲۰ از پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی ایران:

- شناسه سند : ۳۱۰/۶۲۱۶۴
- عنوان : سؤال یکی از نمایندگان مجلس راجع به در نظر گرفتن نصراله انتظام برای سفارت ایران در آمریکا [سند]
- منشأ : ایران، نخست‌وزیری
- تاریخ / دوره ایجاد : ۱۳۲۳.
- مشخصات ظاهری : ۳ برگ.
- دامنه و محتوا : نامه مجلس شورای ملی به نخست‌وزیری در خصوص تقاضای حضور در مجلس به منظور پاسخ به سؤال یکی از نمایندگان مجلس راجع به در نظر گرفتن نصراله انتظام برای سفارت ایران در آمریکا.
- توصیفگر : انتظام، نصرالله، ۱۲۷۸ - ۱۳۶۰.
- توصیفگر : ایران، سفارت (ایالات متحده)
- توصیفگر : نمایندگان مجلس Parliamentary Representatives
- سؤال نمایندگان / سفرا / Embassadors / روابط خارجی [۲] Foreign Relations
- توصیفگر : بندرعباس (Iran) Bandar Abbas / ایالات متحده United States
- مرکز نگهداری سند: آرشیو ملی ایران
- شماره فیش : ۱۱۶۰۰۳/۲۵/۸۹۲

مدرک ۲۲

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

۰۳۶۴۲۵-۲۳۰

اطلاعات مدرک ۲۱ از پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی ایران:

شناسه سند	:	۲۹۶/۹۹۷
عنوان	:	نامه نصرالله انتظام به یکی از رجال درخصوص اقدامات علیرضا پهلوی و اثرات سوء آن برای خانواده سلطنتی
تاریخ / دوره ایجاد	:	دارد
مشخصات ظاهری	:	ص ۱
دامنه و محتوا	:	نامه نصرالله انتظام به یکی از رجال درخصوص اقدامات علیرضا پهلوی و اثرات سوء آن برای خانواده سلطنتی
توصیفگر	:	فرانسه / سفارت / سفرا / ایران / انتظام، نصرالله (۱۲۷۹ ش)
علیرضا پهلوی، شاهپور ایران (۱۳۳۳ ۱۳۰۱)		
مرکز نگهداری سند	:	آرشیو ملی ایران
شناسه سند	:	۹۹۷/۲۹۶
محل در آرشیو	:	۱۲۴۳۹/آز
شماره فیش	:	۰۰۰۱۰۹۹۷
دسترسی و محل الکترونیکی	:	آدرس الکترونیکی منبع /

توضیحات مدرک ۲۱:

این سند چندین برگ دارد و فقط به برگه اول آن دست یافتیم. همان‌طور که در خوانش سند مشخص است، مطلب تمام نشده است.

خوانش مدرک ۲۱:

[نشان شیر و خورشید و شمشیر]

فقط برای استحضار شخص حضرتعالی است

سفارت کبرای شاهنشاهی ایران

اداره ...

پاریس

نمره ۱۱۸ / الف

تاریخ....

ضمیمه...

قربانت گردم! دستخط محترم زیارت گردید. پاکت ارسالی را به آقای خواجه نوری تسلیم نمودم. از لطف و مرحمت حضرتعالی متشکرم.

ضمناً موقع را غنیمت می‌شمارم و به عرض این حقیر خط عالی را به مطلبی که شاید مایل نباشد به حضرتعالی مراجعه کنم، معطوف می‌دارم:

چون علاقه حضرتعالی را نسبت به خانواده سلطنت عظمی می‌دانم و حضرتعالی می‌دانید که بنده هم صمیمانه ارادت کیش اعلی حضرت همایون هستم؛ این بود که نوشته، مزاحم اوقات محترم شدم.

والاحضرت شاهپور علیرضا مصمم هستند که به هر افتضاحی که باشد، برخلاف میل اعلی حضرت رفتار کنند و به هرچه اقدامات دوستانه وزارت امور خارجه در ایشان مؤثر نمی‌شود و تعقیب جدی کما بارز فیه که ایشان دارند، در این موقع به مصلحت خانواده محترم سلطنتی تمام نمی‌شود؛ زیرا والاحضرت شاهپور علیرضا به همه چیز و همه کس، اظهار بی‌علاقه‌گی می‌کنند.

در عریضه خصوصی که بنده به دستگاه همایونی نوشته‌ام، مطلب به حضرتعالی مکشوف می‌شود.

بنده در اجرای اوامر شاهانه، غیر از اطاعت، چاره ندارم و از تهدید والاحضرت شاهپور علیرضا...

خوانش مدرک ۲۲:

وزارت امور خارجه

اداره: حسابداری

شماره: ۵۵۷۷

تاریخ: ۳۴/۶/۱۸

پیوست:

خیلی خیلی فوری است

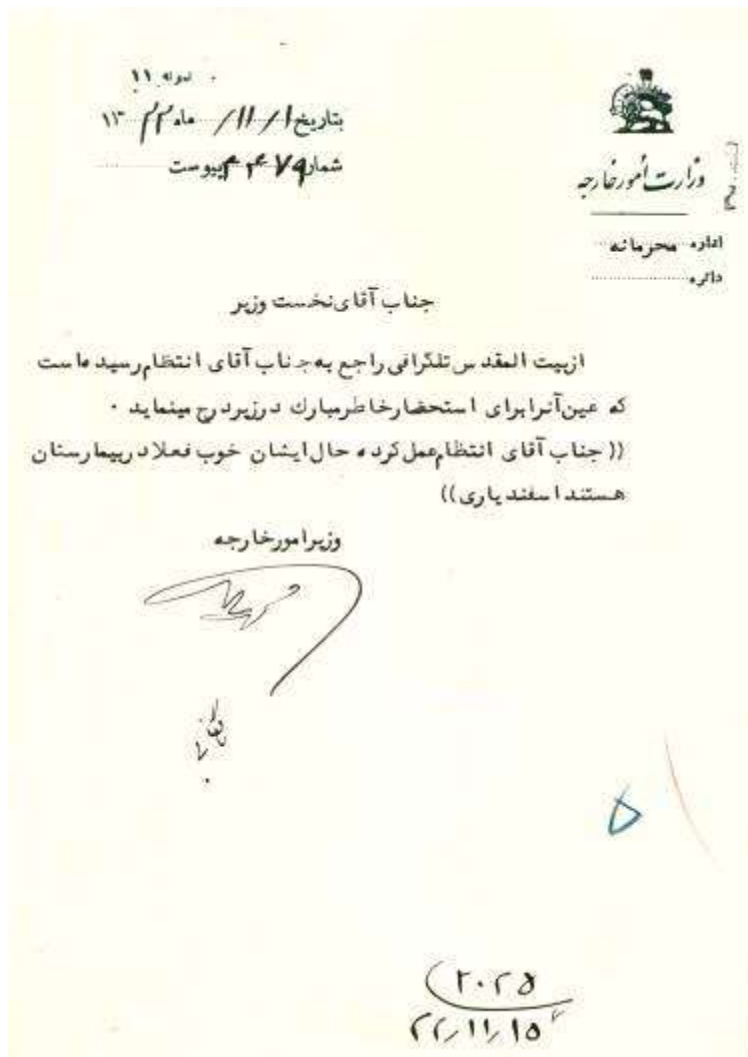
اداره حسابداری نخست‌وزیری

خواهشمند است دستور فرمایید مبلغ -/۲۸۰۰۰ دلار هزینه هیئت نمایندگی ایران در دهمین دوره اجلاسیه مجمع عمومی سازمان ملل متحد نیویورک موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۱۷۴۰ - ۱۳۳۴/۶/۱۶ هیئت وزیران را هرچه زودتر در اختیار اداره حسابداری وزارت امور خارجه قرار دهند تا به حواله کرد جناب آقای نصرالله انتظام سفیر کبیر شاهنشاهی ایران در واشنگتن و رئیس هیئت نمایندگی شاهنشاهی حواله و تأخیری در انجام کار حاصل نگردد.

رئیس اداره حسابداری و اموال و کارپردازی

توضیحات مدرک ۲۲:

این سند و برخی از سندهای مشابه، درباره هزینه‌ها و حق‌الزحمه‌ها است. این سندها از آنجاکه حاوی برخی از نکات ارزشمند و بیان برخی از پست‌ها و فعالیت‌های سیدنصرالله انتظام‌وزیری است، خوانش آن مناسب و شایسته است.

مدرک ۲۳

تلگراف راجع به سلامتی سید نصرالله انتظام

خوانش مدرک ۲۳:

وزارت امور خارجه / اداره: محرمانه / دائره: / نمونه ۱۱ / به تاریخ: ۱۳۲۲/۱۱/۱ / شماره: ۴۴۷۹ / پیوست

جناب آقای نخست‌وزیر

از بیت‌المقدس تلگرافی راجع به جناب آقای انتظام رسیده است که عین آن را برای استحضار خاطر مبارک در زیر درج می‌نماید.

«جناب آقای انتظام عمل کرده. حال ایشان خوب فعلاً در بیمارستان هستند. اسفندیاری».

وزیر امور خارجه

بایگانی / شماره: ۲۰۲۵، ۲۲/۱۱/۱۵

اطلاعات مدارک ۲۳ از پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی ایران:

شناسه سند	:	۳۱۰/۸۵۶۴
عنوان	:	وضعیت سلامتی نصرالله انتظام [سند]
منشأ	:	ایران. نخست‌وزیری
تاریخ / دوره ایجاد	:	۱۳۲۲.
مشخصات ظاهری	:	۱ برگ.
دامنه و محتوا	:	تلگراف واصله از بیت‌المقدس در خصوص سلامتی نصرالله انتظام پس از عمل جراحی و بستری بودن وی در بیمارستان.
توصیفگر	:	انتظام، نصرالله، ۱۲۷۸ - ۱۳۶۰.
توصیفگر	:	ایران. وزارت امور خارجه
. Vezarat Omur Kharejeh Iran		
توصیفگر	:	سلامت. Hygiene. بیماران. Patients. عمل جراحی
Operations, Surgical		
توصیفگر	:	بیت‌المقدس. Jerusalem
مرکز نگهداری سند	:	آرشیو ملی ایران
شناسه سند	:	۳۱۰/۸۵۶۴
شماره فیش	:	۱۰۲۰۰۱/۲۳۸

مدرک ۲۴

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

۰۳۶۴۲۵-۲۳۰

خوانش مدرک ۲۴

به تاریخ: / شماره: / پیوست:

نخست‌وزیر

رونوشت تصویب‌نامه شماره ۱۱۷۴۰ - ۳۴/۶/۱۶

وزارت دارایی

هیئت وزیران در جلسه مورخ پانزدهم شهریور ۱۳۳۴ بنابر پیشنهاد شماره ۱۴۱۰/ج ۲۰۴۹۸ مورخ ۳۴/۶/۱۱ وزارت امور خارجه تصویب نمودند که برای هزینه‌های هیئت اعزامی نمایندگی ایران به دهمین دوره اجلاسیه مجمع عمومی ملل متحد منعقد در نیویورک مبلغ بیست و هشت هزار دلار بابت مخارج عمومی (اعم از فوق‌العاده روزانه - هزینه دفتر - حقوق منشی‌ها و مشاورین محلی و کرایه دفتر کار و مخارج مخابرات و سایر هزینه‌های ضروری) از اعتبار دولت در اختیار جناب آقای نصرالله انتظام سفیر کبیر ایران در واشنگتن و رئیس هیئت نمایندگی ایران در مجمع عمومی گذارده شود.

فوق‌العاده رئیس هیئت نمایندگی و اعضای اعزامی از تهران به شرح ذیل می‌باشد:

۱. جناب آقای نصرالله انتظام سفیر کبیر و رئیس هیئت: روزانه ۳۰ دلار.

۲. دو نفر نماینده اصلی دیگر و سه نفر نماینده علی‌البدل که از تهران اعزام می‌شوند و فوق‌العاده محل مأموریت دریافت نمی‌دارند: هریک روزانه ۳۰ دلار.

۳. حقوق منشی‌های محلی و مشاورین و کرایه دفتر کار و مخارج مخابرات و سایر هزینه‌های ضروری از محل بیست و هشت هزار دلار پرداخت و اسناد مربوط به هزینه برای تسویه حساب به اداره حسابداری وزارت امور خارجه ارسال خواهد شد.

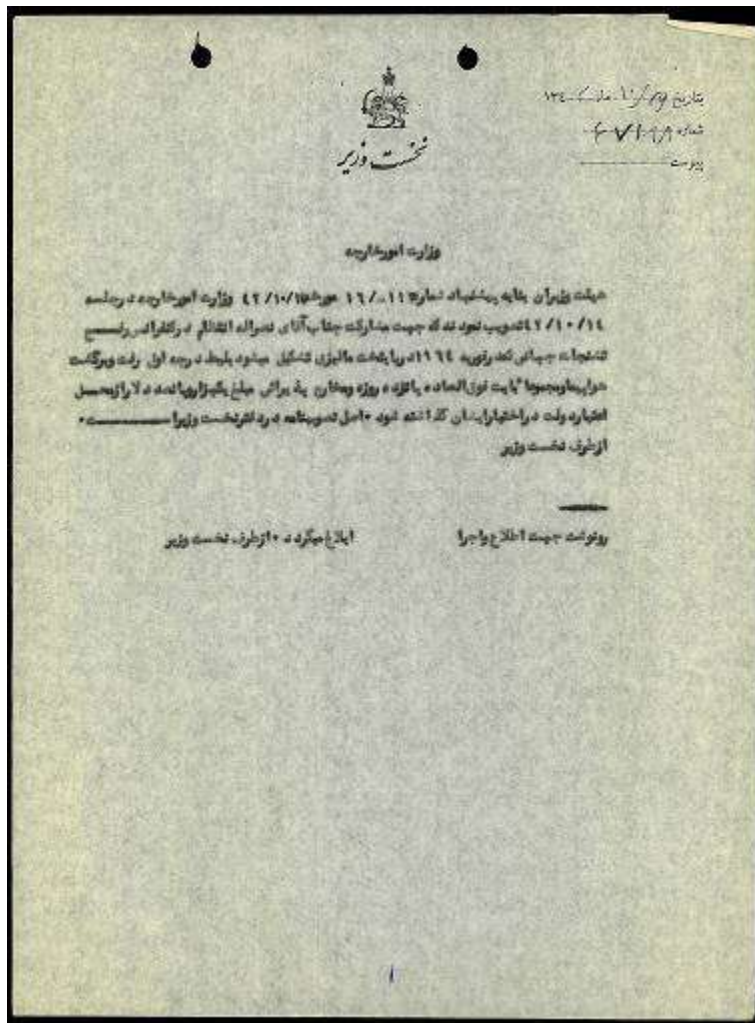
و همچنین تصویب نمودند که فوق‌العاده روزانه هریک از سه نفر کارمندان وزارت امور خارجه که به معیت هیئت نمایندگی برای کارآموزی اعزام می‌شوند از قرار روزی ۲۰ دلار از اعتبار مربوطه وزارت خارجه پرداخت گردد.

تصویب‌نامه در دفتر نخست‌وزیر است.

از طرف نخست وزیر امضا

رونوشت برای اطلاع اداره حسابداری نخست‌وزیری فرستاده می‌شود. از طرف نخست‌وزیر امضا

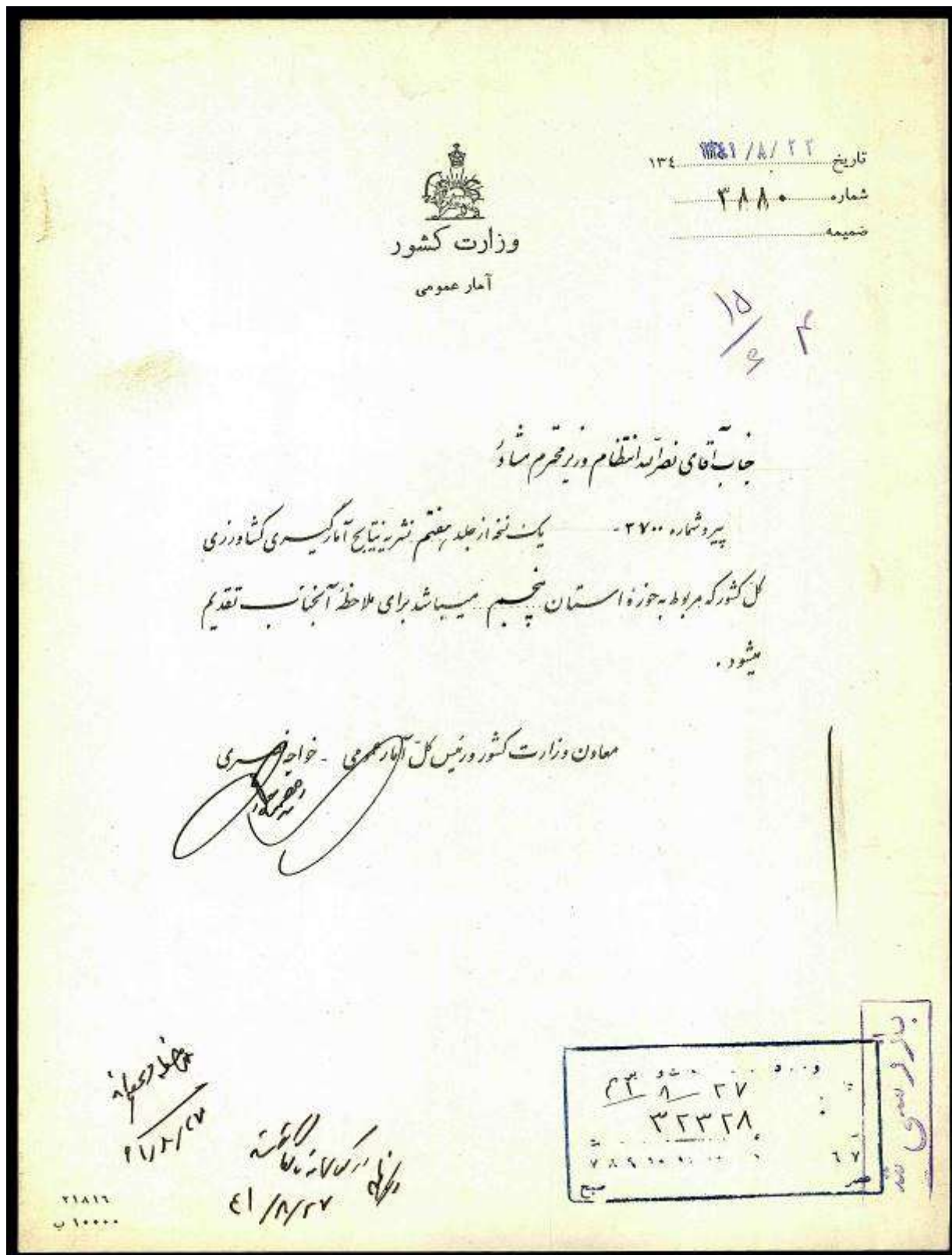
رونوشت برابر اصل است.

مدرک ۲۵

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-230-040912-0004

مدرک ۲۶

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-230-042129-0004

خوانش مدرک ۲۵:

به تاریخ: ۱۳۴۲/۱۰/۲۹، شماره: ۴۷۱۸۸ / پیوست:

نخست‌وزیر

وزارت امور خارجه

هیئت وزیران بنا به پیشنهاد شماره ۱۶/۱۱۳ مورخ ۴۲/۱۰/۱۴ وزارت امور خارجه در جلسه ۴۲/۱۰/۱۴ تصویب نمودند که جهت مشارکت جناب آقای نصرالله انتظام در کنفرانس رفع تشنجات جهانی که در فوریه ۱۹۶۴ در پایتخت مالزی تشکیل می‌شود، بلیط درجه اول رفت و برگشت هواپیما و مجموعاً بابت فوق‌العاده ۱۵ روزه و مخارج پذیرایی مبلغ یک هزار و پانصد دلار از محل اعتبار دولت در اختیار ایشان گذاشته شود.

اصل تصویب‌نامه در دفتر نخست‌وزیر است

از طرف نخست‌وزیر

رونوشت جهت اطلاع و اجرا ابلاغ می‌گردد

از طرف نخست‌وزیر

خوانش مدرک ۲۶:

تاریخ: ۱۳۴۱/۸/۲۲

شماره: ۳۸۸۰

ضمیمه:

وزارت کشور

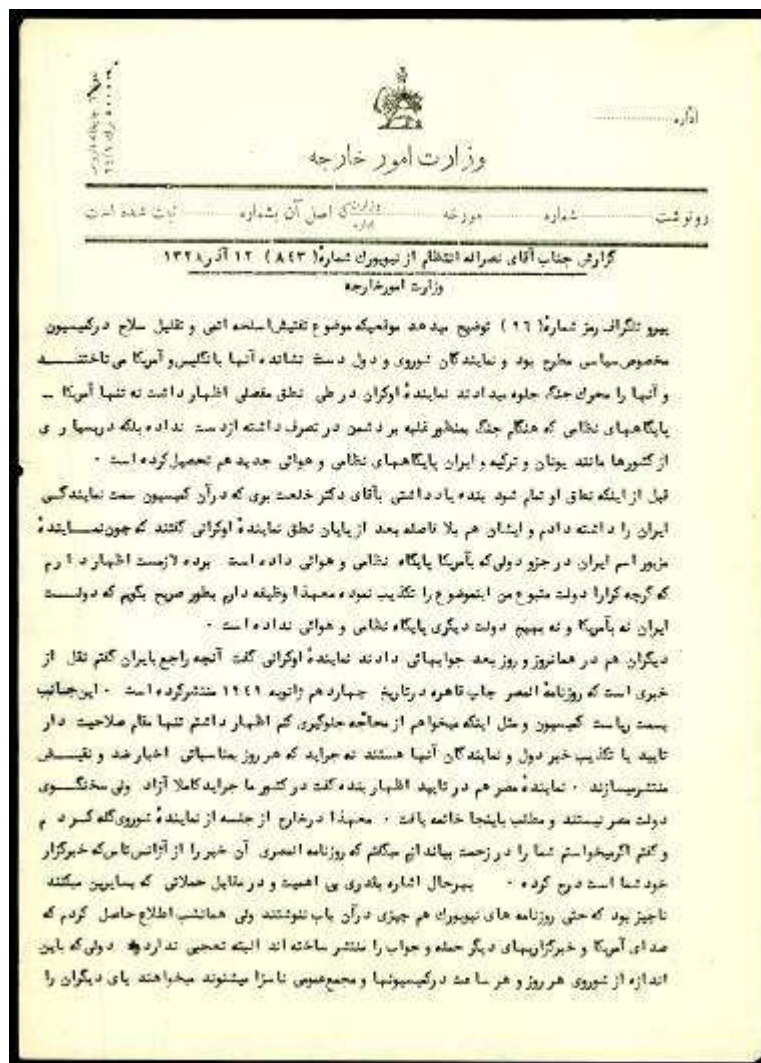
آمار عمومی

جناب آقای نصرالله انتظام، وزیر محترم مشاور

پیرو شماره ۳۷۰۰ یک نسخه از جلد هفتم نشریه نتایج آمارگیری کشاورزی کل کشور که مربوط به حوزه استان پنجم می‌باشد برای ملاحظه آن جناب تقدیم می‌شود.

معاون وزارت کشور و رئیس کل آمار عمومی

خواجه نصیری

مدرک ۲۷

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-072593-0002

خوانش مدرک ۲۷:

نمونه ۶ / چاپخانه فاروس / ۵۰۰۰۰ برگ ۲۴/۱، اداره

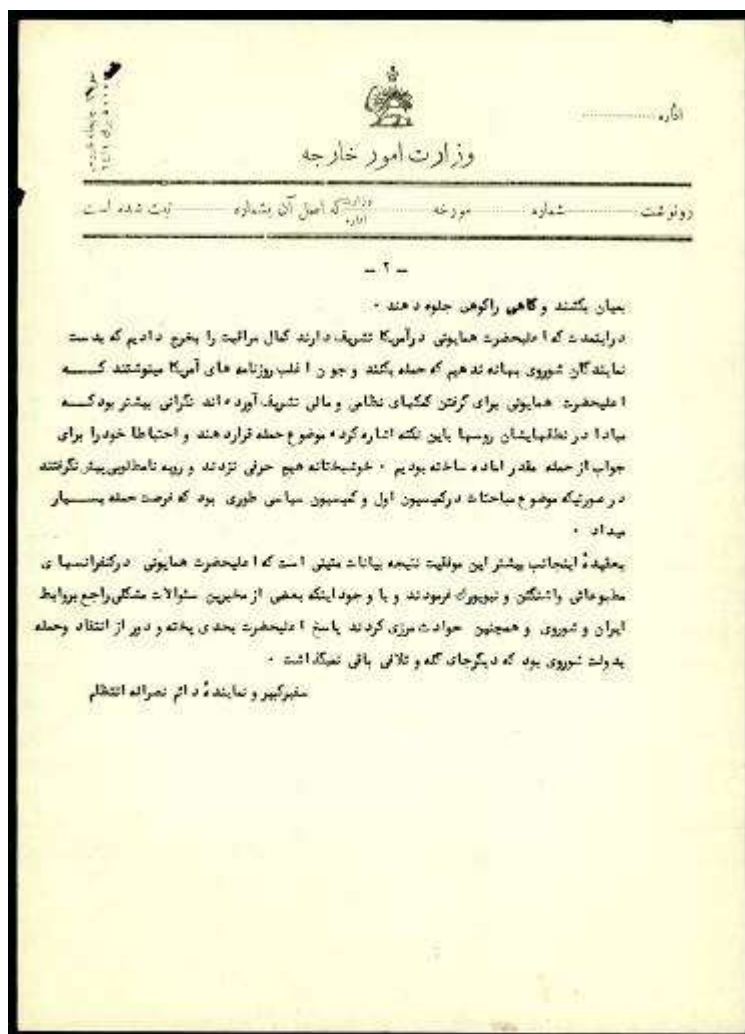
وزارت امور خارجه

رونوشت / شماره / مورخه / وزارت که اصل آن به شماره ثبت شده است

گزارش جناب آقای نصراله انتظام از نیویورک شماره (۸۴۳) ۱۲ آذر ۱۳۲۸

وزارت امور خارجه

پیرو تلگراف رمز شماره (۹۶) توضیح می‌دهد موقعی که موضوع تفتیش اسلحه اتمی و تقلیل سلاح در کمیسیون مخصوص سیاسی مطرح بود و نمایندگان شوروی و دول دست‌نشانده آن‌ها با انگلیس و آمریکا می‌تاختند و آنها را محرک جنگ جلوه می‌دادند. نماینده اوکران در طی نطق مفصلی اظهار داشت نه تنها آمریکا پایگاه‌های نظامی که هنگام جنگ به منظور غلبه بر دشمن در تصرف داشته از دست نداده بلکه در بسیاری از کشورها مانند یونان و ترکیه و ایران پایگاه‌های نظامی و هوایی جدید هم تحصیل کرده است. قبل از اینکه نطق او تمام شود بنده یادداشتی به آقای دکتر خلعت‌بری که در آن کمیسیون سِمَت نمایندگی ایران را داشته دادم و ایشان هم بلا فاصله بعد از پایان نطق نماینده اوکرانی گفتند که چون نماینده مزبور اسم ایران [را] در جزو دولی که به آمریکا پایگاه نظامی و هوایی داده است برده لازم است اظهار دارم که گرچه کراراً دولت متبوع من این موضوع را تکذیب نموده، معهدا وظیفه دارم به طور صریح بگویم که دولت ایران نه به آمریکا و نه به هیچ دولت دیگری پایگاه نظامی و هوایی نداده است دیگران هم در همان روز و روز بعد جواب‌هایی دادند. نماینده اوکرانی گفت آنچه راجع به ایران گفتم نقل از خبری است که روزنامه المصر چاپ قاهره در تاریخ چهاردهم ژانویه ۱۹۴۹ منتشر کرده است. اینجانب به سِمَت ریاست کمیسیون و مثل اینکه می‌خواهم از محاجه جلوگیری کنم اظهار داشتم تنها مقام صلاحیت‌دار تأیید یا تکذیب خبر، دول و نمایندگان آن‌ها هستند نه جراید که هر روز به مناسباتی اخبار ضد و نقیض منتشر می‌سازند. نماینده مصر هم در تأیید اظهار بنده گفت در کشور ما جراید کاملاً آزاد ولی سخنگوی دولت مصر نیستند و مطلب به اینجا خاتمه یافت. معهدا در خارج از جلسه از نماینده شوروی گله کردم و گفتم اگر می‌خواستیم شما را در زحمت بیاندازم می‌گفتم که روزنامه المصری آن خبر را از آژانس تاس که خبرگزار خود شما است درج کرده. به هر حال اشاره به قدری بی‌اهمیت و در مقابل حملاتی که به سایرین می‌کنند ناچیز بود که حتی روزنامه‌های نیویورک هم چیزی در آن باب ننوشتند ولی همان شب اطلاع حاصل کردم که صدای آمریکا و خبرگزاری‌های دیگر حمله و جواب را منتشر ساخته‌اند. البته تعجیبی ندارد و دولی که به این اندازه از شوروی هر روز و هر ساعت در کمیسیون‌ها و مجمع عمومی ناسزا می‌شوند می‌خواهند پای دیگران را

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NI AI-310-072593-0003

خوانش مدرک ۲۸:

اداره

وزارت امور خارجه

۵۰۰۰ برگ ۲۴/۱

چاپخانه فاروس

رونوشت

شماره

مورخه

وزارت که اصل آن به شماره ثبت شده است.

به میان بکشند و کاهی را کوهی جلوه دهند.

در این مدت که اعلی حضرت همایونی در آمریکا تشریف دارند کمال مراقبت را به خرج دادیم که به دست نمایندگان شوروی بهانه ندهیم که حمله بکنند و چون اغلب روزنامه‌های آمریکا می‌نوشتند که اعلی حضرت همایونی برای گرفتن کمک‌های نظامی و مالی تشریف آورده‌اند نگرانی بیشتر بود که مبدا در نطق‌هایشان روس‌ها با این نکته اشاره کرده موضوع حمله قرار دهند و احتیاط خود را برای جواب از حمله مقدر آماده ساخته بودیم. خوشبختانه هیچ حرفی نزدند و رویه نامطلوبی پیش نگرفتند؛ در صورتی که موضوع مباحثات در کمیسیون اول و کمیسیون سیاسی طوری بود که فرصت حمله بسیار می‌داد. به عقیده اینجانب بیشتر این موفقیت نتیجه بیانات متینی است که اعلی حضرت همایونی در کنفرانس‌های مطبوعاتی واشنگتن و نیویورک فرمودند و با وجود اینکه بعضی از مخبرین سؤالات مشکلی راجع به روابط ایران و شوروی و همچنین حوادث مرزی کردند، پاسخ اعلی حضرت به حدی پخته و دور از انتقاد و حمله به دولت شوروی بود که دیگر جای گله و تلافی باقی نمی‌گذاشت.

سفیر کبیر و نماینده دائم نصرالله انتظام

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

خوانش مدرک ۲۹:

به تاریخ: ۱۳۲۴/۱/۲۱

شماره: ۱۲۰۰/۶۷

پیوست:

نمونه (۶)

نخست‌وزیر

وزارت دارایی

هیئت وزیران در جلسه بیستم فروردین ماه ۱۳۲۴ تصویب نمودند که حقوق رتبه ۹ آقایان باقر کاظمی، نصرالله انتظام، اللهیار صالح، انوشیروان سپهبدی نمایندگان دولت شاهنشاهی در کنفرانس سانفرانسیسکو از روز حرکت آنها از تهران تا موقع مراجعت آنها به تهران به خانواده آنها در تهران [اصل: طهران] پرداخت [اصل: پرداخته] شود: محل پرداخت این حقوق از محل اعتبارات دولت تأمین خواهد گردید. البته در این مدت حقوق انتظار خدمت آقایان پرداخت نخواهد شد.

تصویب‌نامه در دفتر نخست‌وزیر است

نخست‌وزیر

رونوشت برای اطلاع حسابداری نخست‌وزیری فرستاده می‌شود.

رئیس دفتر نخست‌وزیر

خوانش مدرک ۳۰:

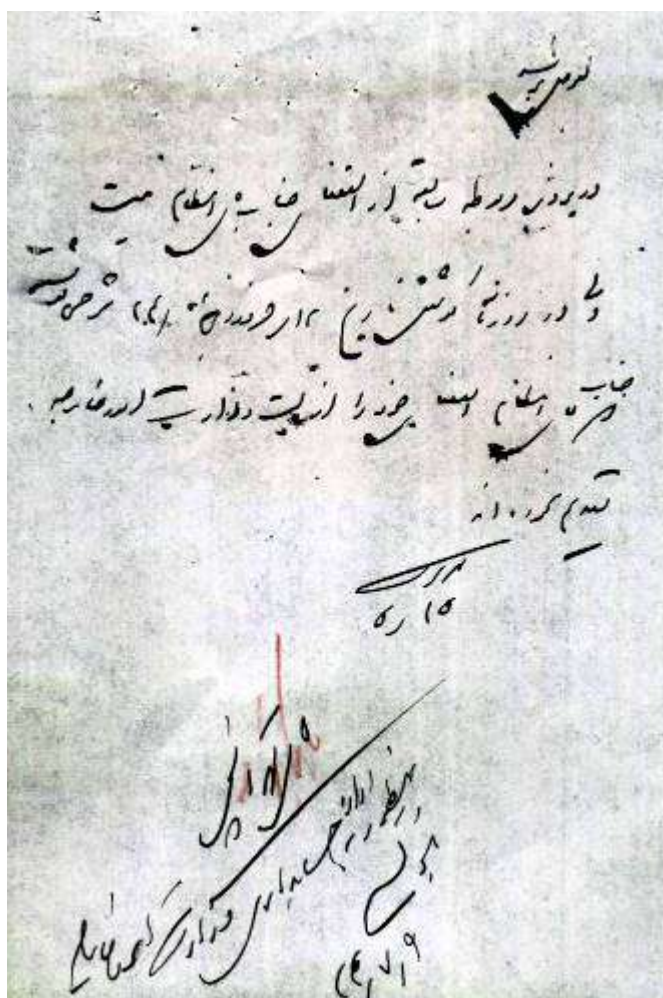
شماره عمومی: ۹۰۶۲ / شماره خصوصی: / جزوه‌دان: / پرونده: / نوع پیش‌نویس: / موضوع پیش‌نویس: / پیوست: پاک‌نویس‌کننده:

دفتر نخست‌وزیر

تاریخ نوشتن: ۲۴/۷/۱۱، تاریخ پاک‌نویس: ۷/۱۴، تاریخ ثبت: ۲۴/۷/۱۵

اداره حسابداری وزارت امور خارجه

در پاسخ نامه شماره ۴۰۲۷ مورخ ۲۴/۵/۱۰ راجع به متن تاریخ استعفای جناب آقای انتظام، وزیر سابق وزارت امور خارجه اعلام می‌گردد: در بایگانی دفتر نخست‌وزیری سابقه استعفای جناب آقای انتظام نیست ولی در روزنامه کوشش تاریخ ۱۲ فروردین ماه ۲۴ شرحی نوشته که جناب آقای انتظام استعفای خود را از پست وزارت امور خارجه تقدیم نموده‌اند. رئیس دفتر نخست‌وزیر

مدرک ۳۱

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

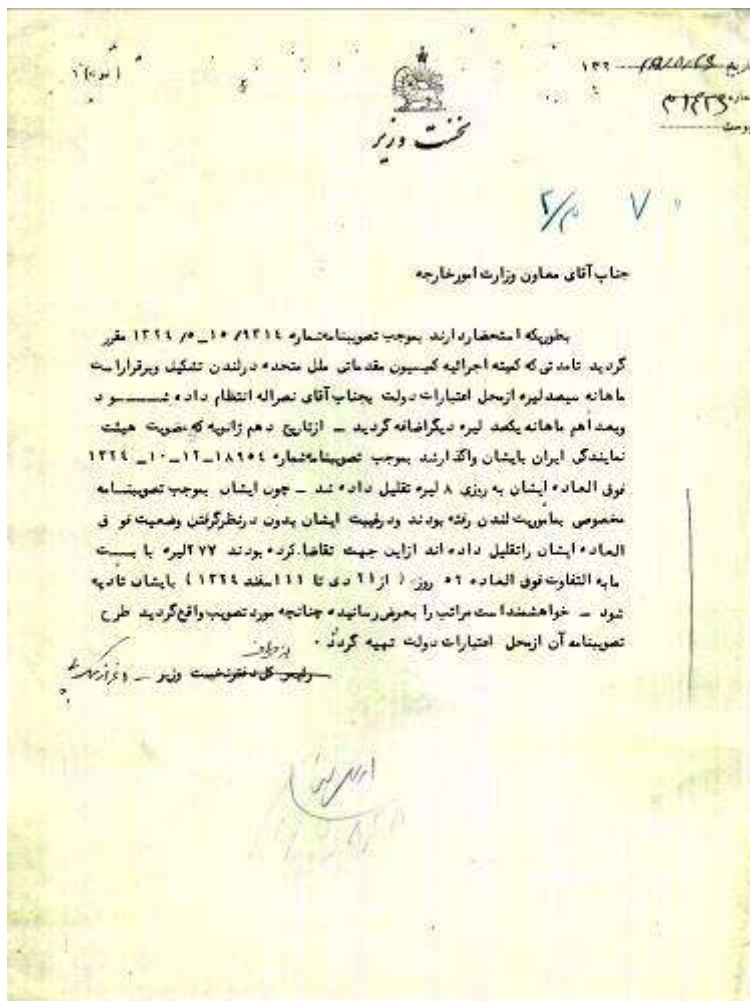
NLAI-310-008612-0002

مدرک ۳۲

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-008612-0006

مدرک ۳۳

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-061934-0001

تصویب نامه هیئت وزیران مبنی بر تعیین

خوانش مدرک ۳۱:

به عرض می‌رسد

در بررسی مربوطه سابقه از استعفای جناب آقای انتظام نیست ولی در روزنامه کوشش تاریخ ۱۲ فروردین ماه ۲۴ شرحی نوشته که جناب آقای انتظام استعفای خود را از پست وزارت امور خارجه تقدیم نموده‌اند.

آقای تهرانچی

همین‌طور اداره حسابداری وزارت اعلام نماید. ۲۴/۷/۹

خوانش مدرک ۳۲:

روزنامه کوشش ۱۲ فروردین ۲۴ / در داخله

استعفای وزیر خارجه

به قرار اطلاع واصله آقای انتظام، وزیر امور خارجه استعفای خود را از پست وزارت خارجه تقدیم آقای نخست وزیر نمود.

خوانش مدرک ۳۳:

به تاریخ: ۱۳۲۴/۸/۲۶، شماره: ۳۱۴۲۶، پیوست:

نخست‌وزیر

نمونه (۶)

جناب آقای معاون وزارت امور خارجه

به‌طوری‌که استحضار دارند به‌موجب تصویب‌نامه شماره ۵/۱۳۲۴ - ۹۳۱۴/۱۵ مقرر گردید تا مدتی که کمیته اجرائیه کمیسیون مقدماتی ملل متحده در لندن تشکیل و برقرار است ماهانه سید لیره از محل اعتبارات دولت به جناب آقای نصراله انتظام داده شود و بعداً هم ماهانه یکصد لیره دیگر اضافه گردد. [اصل: گردید] از تاریخ دهم ژانویه که عضویت هیئت نمایندگی ایران به ایشان واگذار شد به‌موجب تصویب‌نامه شماره ۱۸۹۵۴ - ۱۲ - ۱۰ - ۱۳۲۴ فوق‌العاده ایشان به روزی ۸ لیره تقلیل داده شد؛ چون ایشان به موجب تصویب‌نامه مخصوصی به مأموریت لندن رفته بودند و در غیبت ایشان بدون در نظر گرفتن وضعیت، فوق‌العاده ایشان را تقلیل داده‌اند از این جهت تفاضاً کرده بودند ۲۷۷ لیره بابت مابه‌التفاوت فوق‌العاده ۵۲ روز (از ۲۱ دی تا ۱۱ اسفند ۱۳۲۴) به ایشان تأدیه شود. خواهشمند است مراتب را به عرض رسانیده چنانچه مورد تصویب واقع گردید، طرح تصویب‌نامه آن از محل اعتبارات دولت تهیه گردد.

از طرف نخست‌وزیر

مدرک ۳۴

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-011666-0003

خوانش مدرک ۳۴:

وزارت امور خارجه

بدیهی است مأمورین شاهنشاهی این نکته را در نظر گرفته و در صورتی که در مطبوعات ممالک متوقف‌فیه‌ها اخباری نشر و یا عقایدی اظهار شود که برخلاف این نظریه باشد با مطالعه دقیق مواد امتیازیۀ کمپانی نفت انگلیس و ایران و دو کمپانی آمریکا تکذیب و یا تصحیح شود.

ماده ۳ امتیازنامه مزبور ذیلأ نقل می‌شود:

«ماده سوم: کمپانی حق غیرانحصاری ساختن و داشتن لوله‌های حمل نفت را خواهد داشت. کمپانی در تعیین محل سیر لوله‌های نفت خود و به کار انداختن آنها مختار است.

۵. اطلاعات استخدامی:

آقای عباس فروهر: به مستشاری سفارت کبرای آنکارا.

آقای ابوالقاسم پوروالی: تصدی ژنرال قونسولگری هامبورگ.

آقای حسین دلپاک: شارژدافری سفارت بروکسل. [فر... (ا) (منسوخ) (سیاسی) کاردار. انوری، ۱۳۸۲ش: ج ۵، ۴۴۰۴]

آقای نصرالله انتظام: شارژدافری سفارت برن / آقای عباس امیراصلانی: نیابت اول سفارت بروکسل.

آقای عبدالحسین میکده: نیابت دوم سفارت برلن / آقای علی اصغر شکوه: اتاشۀ سفارت بوخارست.

آقای عبداللہ انتظام: نیابت اول نمایندگی ژنو / آقای جواد بهنام: به عضویت اداره دفتري وزارتى منصوب گردیدند.

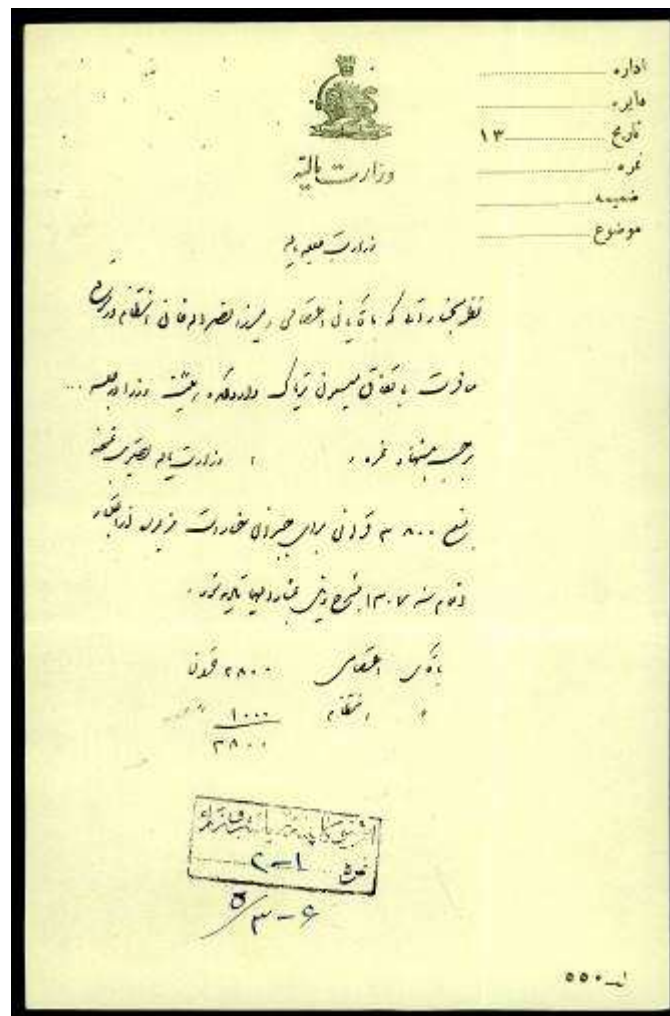
آقای کامران دولتشاهی: با رتبه ۳ استخدام و از اول بهمن ماه ۱۳۱۵ به عضویت اداره کل قونسولی تعیین گردید.

– آقای مهدی علاء که یکی از اعضای قدیم وزارت امور خارجه و سال‌ها در لندن سمت وزیر مختاری دولت شاهنشاهی را داشتند، روز چهارم ماه جاری به رحمت ایزدی پیوسته و مجلس ترحیم آن مرحوم روز پنجشنبه ششم در مسجد مجدالدوله برپا گردید.

۶. یک نسخه آمار بهداری برای استفاده سفارتخانه شاهنشاهی به ضمیمه فرستاده می‌شود.

۷. بقیۀ اصلاحات شهرداری‌ها برای اطلاع ذیلأ درج می‌شود:

علاوه بر تهران [اصل: طهران] فعلاً در ۱۴۳ نقطه از شهرها [] عمده مطابق صورت جداگانه بلدیۀ تأسیس گردیده که در نظافت و پاکیزگی و مراقبت در حفظ الصحه متصدیان فروش اراضی و تسطیح معابر و احداث خیابان و آراستگی شهر و ایجاد باغ‌های ملی و تفریح‌گاه‌های عمومی و تأسیس مریض‌خانه و

مدرك ۳۵

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-009131-0001

مدرک ۳۶

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-061934-0016

خوانش مدرک ۳۶:

نمونه ۸

اداره: دفتر محرمانه

شماره: ۳۹۸۴

تاریخ: ۲۴/۷/۱۴

پیوست: دارد

وزارت امور خارجه

محرمانه

جناب آقای نخست‌وزیر

جناب آقای نصراله انتظام نماینده دولت شاهنشاهی در کمیسیون مقدماتی سازمان صلح ملل متحده گزارشی به شماره (۵) ۱۳۲۴/۶/۱۵ راجع به هزینه زندگی و مخارج خود در لندن ارسال داشته‌اند که رونوشت آن جهت استحضار عالی به پیوست ایفاد می‌گردد.

وزارت امور خارجه با تصدیق اینکه فوق‌العاده ماهی ۳۰۰ لیره کافی نبوده و شایسته است نسبت به مأموری که از هر حیث حیثیات دولت را محفوظ می‌دارد همه‌گونه مساعدت بشود. مستدعی است نسبت به مندرجات گزارش فوق‌الذکر توجه مخصوصی مبذول داشته و مقرر فرمایند از اعتبار دولت ماهی یکصد لیره طبق پیشنهاد جناب آقای انتظام به فوق‌العاده ایشان اضافه فرمایند و مراتب را به وزارت امور خارجه ابلاغ دارند.

وزیر امور خارجه

مدرک ۳۷

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-061934-0019

خوانش مدرک ۳۷:

اداره / نمونه (۶)

وزارت امور خارجه

رونوشت / شماره / مورخه

وزارت که اصل آن به شماره ثبت شد

گزارش جناب آقای انتظام از لندن شماره (۵) ۱۵ شهریورماه ۱۳۲۴

وزارت امور خارجه

وزارت خانه و مخصوصاً شخص جناب آقای وزیر محترم امور خارجه می دانند که اینجانب در مدت ۲۷ ساله خدمت نه تقاضای اضافه حقوقی کرده ام و نه وزارت. هیچ گاه مأموریتی که فوق العاده و پولی داشته باشد به من رجوع کرده. بنابراین اگر در ابتدای مأموریت کنونی ناچار شوم برخلاف عادت راجع به کمی اعتبار چیزی عرض کم فقط حفظ آبروی دولت و ضرورت، محرکم بوده است.

هنگامی که در تهران صحبت برآورد مخارج بود، به عرض جناب آقای وزیر و هیئت محترم دولت رساندم که چون از قیمت مهمانخانه و مخارج بعد از جنگ انگلستان اطلاعی ندارم و به شخص مطلعی هم دسترسی نداشته ام، نخواهم توانست برآورد صحیحی بکنم. همین که به لندن رسیدم [اصل: رسیدن] نظر خود را نسبت به اینکه این مبلغ کافی است یا خیر عرض خواهم کرد. اینک که متجاوز از بیست روز است مشغول خرج و آزمایشم اطمینان حاصل کرده ام که با این مبلغ بنده از عهده برنمی آیم و دلایل آن را هم با جزئیات به عرض می رسانم.

دولت به همه جهت ماهی سیصد لیبره برای این مأموریت معین کرده. حقوق سفیر کبیر با اضافه ای [اصل: اضافه] که در آخر سال از صدی پانزده تا صدی بیست می دهند به لیبره حد وسط در حدود ۱۴۰ لیبره می شود. بنابراین ۱۶۰ لیبره بابت مخارج مهمانخانه و خوراک و ایاب و ذهاب و پذیرایی می ماند؛ یعنی روزی ۵ لیبره و ۷ شلینگ مخارج مهمانخانه از این قرار است: اتاق [اصل: اتاق] روزی ۲ لیبره و ۲ شلینگ بدون سالن [اصل: سالن] (چون سالن آزاد هنوز نداشته اند) با سالن از ۳ لیبره و نیم تا ۵ لیبره است. صبحانه چهار شلینگ و نیم. نهار ۱۱ شلینگ. شام ۱۳ شلینگ. چای عصر سه شلینگ و نیم. اتو کشی لباس دستی چهار شلینگ و نیم. رخت شویی هفته ای [اصل: هفته] یک لیبره و نیم. تاکسی از مهمانخانه به کمیته که روزی چهار راه است اقل ۱۲ شلینگ. بنابراین وقتی صدی پانزده انعام به این علاوه شود خود این جمع از ۵ لیبره تجاوز می کند. از این گذاشته مهمانخانه های بزرگ هر روزی

بیشتر از ۶۰۰ میلیارد تومان در میان و آسانسور و کس که گلفدی برسانند دارد و روزی نیست که مبعان خوانده یا ناخوانده از قبل روزنامه نیس و نمایند و غیره بانسان تریسد و همینکه يك انسان جای پا یکی دو کوزه تیل باو تعارف شود سر به پانزده شانزده شلینگ میزند چه رسد به تبار و نام و در این مدت بنده حساب کرده ام که هر هفته اقلاً ۸ لیبره بشام و چهار مدعیین داده ام .

با این مقدمات زندگی با این مبلغ برای بنده بهیچوجه مقدور نیست و با گذر از ماهی چهارصد لیبره بهیچوجه نخواهم توانست گذران کنم . وزارت خارجه اگر این مبلغ را که پس از وضع حقوق ثابت بنده ماهی ۶۱۰ لیبره یختمس روزی ۸ لیبره و نیم میشود با فوق العاده که به نمایندگان در سان فرانسیسکو میدادند مطابقت فرمایند می پندند که بنده چیز زیادی نخواسته ام زیرا در آنجا روزی بیست دلار یختمس ۸ لیبره بهرگز نداده میشد بخلاف مخارج مبعانخانه و عوراک که به ۱۱ دلار یختمس ۳ لیبره تخمین شده بود و عین هم تصدیق اینها بود (با مقایسه قیمت اشیای مبعانخانه و شام و تبار) خود این میشود روزی ۸ لیبره که اگر اضافه را هم در نظر بگیریم ۱۱ لیبره خواهد شد . بخلاف در آنجا برای مخارج دفتری و مبعانی و سایرین بجز برای و لیبره اشیای اضافی داشتم که در لندن تمام این مخارج برعهده بنده است . در اینجا اشیای حاصل نموده و تصور فرمایند که دولت به نمایندگان خود در سان فرانسیسکو و جبه زیادی میداد . گمان ندارم هیچ دولتی بامی بین خود کمتر از نا حقوق داده و هیچ نمایندگی بدر مسا در شرح اسناد کرده باشد . عصری ها بهر نماینده صد لیبره برای تهیه وسایل سفر داده بودند (غیر از خرج راه) و روزی هم پنجاه دلار بطور فوق العاده میدادند .

استقامت دارم اگر برای دولت دادن ماهی چهارصد لیبره که کشمین مبلغ سنگینست امکان دارد تلگراف فرمایند و الا کسی دیگری را در نظر و اعزاز فرمایند . در آنصورت و بشرطی که زودتر تصمیم دولت راجع بجهتین بنده معین شود بنده هیچ مطالبه بابت گذشته نخواهم کرد و این بار اولی نیست که دارنا میسر از کمیته خود خرج کرده ام ولی اگر بخواهند بمانم باید از روز ۱۴ مرداد ماهیانه چهارصد لیبره برصحت و تمین بنامه را بهیچون ترتیب اصلاح فرمایند . مدت مابین اینمانب گمان ندارم از چهار ماه تجاوز کند و گمان دارم برای چنین مابینش که بنده يك نمره کسار نمایند و مشاور و متدبر و منشی را کرده و از سواد نیس و تلگراف رمز نا کارهای بالا را خود عبده دار بوده و در ده گیشه جز شرکت مینمایم دادن چهارصد لیبره ابر فوق العاده باشد . از تجلیل این عصبه که برای توضیح مطلب بود معذرت میطلبم و جواب تلگرافی این گزارشی و قبول یکی از دو پیشنهاد را استدعا دارم .

نصرت الله انتظام

مدرک ۳۸

شماره سند در سازمان اسناد ملی ایران:

NLAI-310-061934-0020

خوانش مدرک ۳۸:

بیش از ۵ - ۶ شلینگ انعام دربان و آسانسور و کسی که کاغذی برساند دارد و روزی نیست که مهمان خواننده یا ناخوانده‌ای [اصل: ناخوانده] از قبیل روزنامه‌نویس و نماینده و غیره به انسان نرسد و همین‌که یک فنجان چای یا یکی دو کوک تیل به او تعارف شود سر به پانزده شانزده شلینگ می‌زند چه رسد به نهار و شام و در این مدت بنده حساب کرده‌ام که هر هفته اقل ۸ لیره به شام و نهار مدعویین داده‌ام.

با این مقدمات زندگی با این مبلغ برای بنده به هیچ‌وجه مقدور نیست و با کمتر از ماهی چهارصد لیره به هیچ‌وجه نخواهم توانست گذران کنم. وزارت خارجه اگر این مبلغ را که پس از وضع حقوق ثابت بنده، ماهی ۲۶۰ لیره یعنی روزی ۸ لیره و نیم می‌شود با فوق‌العاده که به نمایندگان در سان‌فرانسیسکو می‌دادند مقایسه فرمایند می‌بینند که بنده چیز زیادی نخواسته‌ام زیرا در آنجا روزی بیست دلار یعنی ۵ لیره به هرکس داده می‌شد؛ به‌علاوه مخارج مهمانخانه و خوراک که به ۱۲ دلار یعنی ۳ لیره تخمین شده بود و خرج هم نصف اینجا بود (با مقایسه قیمت اتاق مهمانخانه و شام و نهار) خود این می‌شود روزی ۸ لیره که اگر اضافه را هم در نظر بگیریم ۱۱ لیره خواهد شد. به‌علاوه در آنجا برای مخارج دفتری و مهمانی و سالن پذیرایی و غیره اعتبار اضافی داشتیم که در لندن تمام این مخارج بر عهده بنده است. در اینجا اشتباهی حاصل نشود و تصور نفرمایند که دولت به نمایندگان خود در سان‌فرانسیسکو وجه زیادی می‌داد. گمان ندارم هیچ دولتی به مأمورین خود کمتر از ما حقوق داده و هیچ نماینده‌ای [اصل: نمایندگی] به قدر ما در خرج امساک کرده باشد. مصری‌ها به هر نماینده صد لیره برای تهیه وسایل سفر داده بودند (غیر از خرج راه) و روزی هم پنجاه دلار به طور فوق‌العاده می‌دادند.

استدعا دارم اگر برای دولت دادن ماهی چهارصد لیره که کمترین مبلغ ممکن است امکان دارد تلگراف فرمایند والا کس دیگری را در نظر و اعزام فرمایند. در آن صورت و به شرطی که زودتر تصمیم دولت راجع به جانشین بنده معین شود بنده هیچ مطالبه بابت گذشته نخواهم کرد و این بار اولی نیست که در مأموریت از کیسه خود خرج کرده‌ام ولی اگر بخواهند بمانم باید از روز ۱۴ مرداد ماهیانه چهارصد لیره مرحمت و تصویب‌نامه را به همین ترتیب اصلاح فرمایند. مدت مأموریت اینجانب گمان ندارم از چهار ماه تجاوز کند و گمان دارم برای چنین مأموریتی که بنده یک‌نفره کار نماینده و مشاور و متخصص و منشی را کرده و از سوادنویسی و تلگراف رمز تا کارهای بالا را خود عهده‌دار بوده و در ده کمیته جزء شرکت می‌نمایم دادن چهارصد لیره امر فوق‌العاده باشد. از تطویل این عریضه که برای توضیح مطلب بود معذرت می‌طلبم و جواب تلگرافی این گزارش و قبول یکی از دو پیشنهاد را استدعا دارم.

نصراله انتظام

نتیجه‌گیری

از اسناد و تصاویر چنین استنباط می‌شود که معظم فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی سیدنصرالله انتظام‌وزیری در خارج از کشور و در ارتباط با رؤسا، صاحب‌منصبان، و دیپلمات‌های دیگر کشورها بوده است تا جایی که ایشان از سوی فاروق و فریده ملکه مصر نشان انیس عظیم را دریافت کرده است. گرچه سیدنصرالله در دوره قاجار به دنیا آمد، اما هیچ مدرک و سندی دال بر اینکه وی در آن دوره، سمت و منصبی داشته باشد، یافت نشده است. در دوره قاجار ایشان در سنین جوانی بوده و به احتمال مشغول تحصیل. سیدنصرالله متولد ۱۲۷۸ شمسی است و دوره قاجار در ۹ آبان ۱۳۰۴ خورشیدی به پایان رسید. بنابراین، سیدنصرالله در پایان دودمان قاجار، ۲۶ سال سن داشته و به این ترتیب در دوره قاجار منصبی نداشته یا در رده‌های پایین‌تر خدمت می‌کرده است. بنابراین، مدارک مناصب و مسئولیت‌های ایشان، منحصر به دوره پهلوی اول و دوم بوده و سهم دوره پهلوی دوم بسیار بیشتر. طبق اسناد (مدرک ۶)، اولین انتصاب (نیابت دوم سفارت پاریس) سیدنصرالله در ۱۰ مهر ۱۳۰۵ خورشیدی و اولین مدال را در بهمن ۱۳۰۵ خورشیدی (مدرک ۱۴) از وزیر دربار رضا شاه (تیمورتاش) دریافت کرد و در آن زمان ۲۷ سال سن داشته است.

منابع

الف) کتاب‌ها

- انوری، حسن، ۱۳۸۲ ش، فرهنگ بزرگ سخن، تهران، نشر سخن، چ دوم.
- رشیدی، منصور و قنبریان، علی، ۱۳۹۹ ب، خاندان انتظام‌وزیری: زندگی‌نامه و خدمات فرهنگی اجتماعی عمرانی، طراح جلد و صفحه‌آرا: مهندس علیرضا رشیدی، تهران: میراث فرهیختگان، چ دوم.
- پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی ایران: <https://opac.nlai.ir>.
- رشیدی، منصور و قنبریان، علی، ۱۳۹۹ الف، بیان اجمالی زندگانی میرزا موسی وزیر تفرشی میرزا عیسی خان وزیر سیدعبدالله خان انتظام‌السلطنه سیدمحمد انتظام‌السلطنه "بینشعلی" سیدعبدالله انتظام‌وزیری و سیدنصرالله انتظام‌وزیری، طراح جلد و صفحه‌آرا: مهندس علیرضا رشیدی، تهران: میراث فرهیختگان، ناظر فنی: مؤسسه فرهنگی هنری نوین پژوهش فیاض، چ دوم.
- سحاب، غلامرضا، سالنامه تفرش، ۱۳۹۳، سال شانزدهم، دنیای جغرافیای سحاب، چ اول.
- عباسی، محمدرضا و طیرانی، بهروز، ۱۳۷۱، خاطرات نصرالله انتظام: شهریور ۱۳۲۰ از دیدگاه دربار، انتشارات سازمان اسناد ملی: دفتر پژوهش و انتشارات، چ دوم.
- نراقی، حسن و غفاری، فرخ، ۱۳۵۳، خاندان غفاری کاشان، با مقدمه ابراهیم غفاری، تهران، انتشارات فرهنگ ایران زمین.

ب) تصاویر و اسناد

تعداد ۳۸ سند از کتابخانه ملی ایران و کتابخانه شخصی خاندان انتظام‌وزیری و